

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
André Sædén		HSU16-18/HSU 9
Handledare	Antal ord	Kurskod
Dr Niklas Nilsson	13923	2HU067
YOM KIPPUR 1973 – NÄR FLEXIBILITEN INTE RÄCKTE.		
<u>Sammanfattning:</u>		
<p>Överraskning är en av krigföringens grundprinciper. Svårigheterna i att förutse överraskning ligger i dess natur och har studerats genom historiken utan större resultat. Finns inte förmågan att återhämta efter överraskning är risken överhängande för förlust och forskningen brister i hur denna förmåga skapas.</p> <p>Syftet med uppsatsen är att förklara hur det kom sig att Israel lyckades återhämta efter överraskningen 1973 och vinna på slagfältet. En teorikonsumerande, utfallsförklarande processpåring används för att förklara det unika utfallet. Det teoretiska ramverket innefattar teorier om flexibilitet och taktik.</p> <p>Resultatet av analysen påvisar att Israel lyckades återhämta efter överraskningen trots bristande flexibilitet. Den avgörande mekanismen fanns i den moraliska faktorn i krigföringsförmågan, nämligen skicklighet. Den enskildes skicklighet överbryggade bristerna samt genomsyrade hela den israeliska organisationen och dess krigföringsförmåga.</p> <p>Tillsammans ger syftet och resultatet en ökad förståelse för vad som kan krävas av en underlägsen aktör som enskilt vill undvika att förlora på slagfältet.</p>		
<u>Nyckelord:</u>		
Återhämtning efter överraskning, flexibilitet, vinna på slagfältet.		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Avgränsningar	5
1.3.1 Begreppsanvändning	6
1.4 Tidigare forskning	7
1.5 Disposition	10
2. TEORI	11
2.1 Inledning	11
2.2 Meir Finkel - Flexibilitet	11
2.2.1 Det konceptuella skiktet	12
2.2.2 Det organisatoriska skiktet	12
2.2.3 Kognitiv- och ledningsflexibilitet	13
2.2.4 Snabb erfarenhetshantering	13
2.3 Stephen Biddle – Det moderna systemet	14
2.3.1 Defensiv taktik	15
2.3.2 Defensiva operationer	16
2.4 Sammanfattning	18
3. METOD	19
3.1 Val av fall	19
3.2 Val av material – källkritiskt granskat	19
3.3 Metodbeskrivning	20
3.4 Operationalisering	22
4. ANALYS	25
4.1 Golan-fronten	25
4.2 Sinai-fronten 14 – 19 oktober	30
4.3 Sammanfattning	35
5. RESULTAT	37
5.1 Svar på frågeställningen	37
5.2 Slutsatser	38
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	39
6.1 Diskussion	39
6.2 Reflektion	42
6.3 Fortsatt forskning	43
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	45
Böcker	45
Rapporter, artiklar, andra källor	46
Elektroniska källor	47

1. Inledning

Klockan 1400 den 6:e oktober 1973 genomförde Egypten och Syrien ett överraskande anfall mot Israel. Anfallet skedde samtidigt på två fronter, över Suezkanalen i Sinai samt över Golanhöjderna. Framgången för dessa nationer i det inledande skedet i kriget samt de enorma israeliska materiella och personella förlusterna i relation till sin befolkning utgjorde det största hotet mot nationen sedan kriget 1948.¹ Frontförbanden var i fredstid oftast endast uppfyllda till 30 procent och de bakre endast med nyckelpersonal.² Vid krigsutbrottet fanns 100000 soldater, 2200 stridsvagnar 1150 artilleripjäser ur egyptiska armén på västra sidan av Suezkanalen. Mot dessa stod några hundra ovetandes soldater, 100 stridsvagnar och 44 artilleripjäser på den israeliska sidan. Redan första dagen krossades Bar-Lev linjen i Sinai av egyptierna och syrierna bröt igenom den Lila Linjen på Golanhöjderna. Hela pansarbataljoner utplånades. Stora delar av det israeliska flygvapnet blev nerskjutet av missiler och radarstyrda luftvärnspjäser. Inom loppet av fyra dagar hade Israel förlorat 49 stridsflygplan och 500 stridsvagnar – en åttondel av flygvapnet och en fjärdedel av pansartrupperna. Försvarsminister Dayan med ord som att det Tredje templet³ var i fara och att ett eldupphör från Israels sida inte var långt borta. Dayan föreslog en allmän tillbakaryckning och att de isolerade forten längs försvarslinjerna skulle ge upp. Israel förlorade mer manskap per capita på nitton dagar än vad USA förlorade under ett decennium i Vietnam.⁴ De israeliska personella förlusterna uppgick till drygt 10000. De materiella förlusterna till 800 stridsvagnar samt 115 flygplan.⁵

Med dessa förutsättningar borde Israel förlorat. Men det gjorde de inte. Varför?

¹ Bar-Joseph, Uri. *The Watchmen Fell Asleep – The Surprise of the Yom Kippur War and Its Sources*, Albany: State University of New York, 2005, s. ix, 1, 225-228.

² Palit, D.K. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, Salisbury: Compton Russel Ltd, 1974, s. 60.

³ Anm. Den moderna staten Israel.

⁴ Rabinovich, Abraham. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, New York: Schocken Books, 2017, s. 3, 195, 205, 241-242, 361, 556.

⁵ The Insight Team of the Sunday Times. *The Yom Kippur War*, London: Andre Deutsch, 1975, s. 450.

1.1 Problemformulering

Hur kommer det sig att Israel kunde återhämta från det överraskande anfallet, och vända en till synes säker förlust, till att vinna på slagfältet? Hur kan detta förklaras och vilken betydelse kan detta fenomen få för försvarsoperationer i reguljär krigföring, i synnerhet då försvararen ses som underlägsen?

Intelligence capabilities in recent decades have greatly increased the ability to provide warning of enemy preparations for attack. A striking lesson of history, however, is that nations often fall victim to surprise attack despite ample warning.⁶

Bruce K. MacLaury

Överraskning är en av krigföringens grundprinciper och har alltid haft en framträdande roll i krigföring.⁷ Denna princip har fascinerat och eftersträvat av krigskonstens utövare sedan urminnes tider då den kan ses som en styrkemultiplikator vilken kan minimera egna förluster och maximera sannolikheten för framgång.⁸ Överraskning förekommer på krigföringens samtliga nivåer och eftersom överraskning inträffar i majoriteten av alla slag bör befälhavaren alltså förvänta sig att bli överraskad.⁹ Utmaningen av överraskning blir tudelad. Dels på grund av svårigheterna med att uppfatta den kommande överraskningen, dels om den mottagande sidan av överraskningen inte kan återhämta tillräckligt snabbt med en efterföljande förlust som resultat. Historien har över tid påvisat inslaget av överraskning på slagfältet med dess effekter där aktörer har haft olika förmåga i att hantera den – vissa har lyckats medan andra misslyckats.

Relevansen i att studera förmågan att återhämta efter en initial överraskning och vinna på slagfältet är tydlig. Dels ur ett akademiskt perspektiv då forskning från slagfältets perspektiv kring området är begränsad, framförallt avseende återhämtning efter överraskning. Dels ur ett praktiskt perspektiv kopplat till nationers relativa krigföringsförmåga, inte minst om nationen har begränsade resurser och ses som underlägsen.

⁶ Betts, Richard K. *Surprise Attack – Lessons for Defense Planning*, Washington D.C.: The Brookings Institution, 1982, s. ix.

⁷ Smedberg, Marco. *Om stridens grunder – från Waterloo till kryssningsrobotar*, Stockholm: Page One Publishing AB, 1994, s. 187.

⁸ Betts. *Surprise Attack – Lessons for Defense Planning*, s. 5.

⁹ Essberger, Michael. "Military Surprise and the Environment", *GeoJournal*, Vol 37, No. 2, 1995, s. 215-217.

För att återknyta till fallet, uppnådde de deltagande arabstaterna strategisk överraskning på båda frontavsnitt den 6 oktober genom sinnrik planering och vilseledning. Israeliskt självbedrägeri tillsammans med felaktiga antaganden ökade effekten till nära nog total överraskning.¹⁰ Den numerära underlägsenheten för israelerna kunde periodvis vara upp till 15 mot 1 på vissa frontavsnitt.¹¹ Detta leder vidare till uppsatsens syfte och frågeställningar.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att förklara hur det kom sig att Israel lyckades återhämta efter den initiala överraskningen och vinna på slagfältet. Fallet är centralt i uppsatsen samt kan ses som unikt. Detta kopplat till de israeliska förutsättningarna, stridernas intensitet i förhållande till förluster, krigets längd samt det förbryllande utfallet. Undersökningen är teorikonsumerande med en kvalitativ ansats och använder sig av utfallsförklarande processpåring för att identifiera vilka faktorer som kan förklara att Israel återhämtade för att sedermera vinna på slagfältet. En teori om flexibilitet understöds av en teori om taktik. I och med detta kan förståelsen fördjupas kring fenomenet inom ramen för generell reguljär krigföring i en nationell försvarsoperation på marken.

Frågeställning:

- Vilka faktorer och mekanismer ur Israels krigföringsförmåga kan förklara dess armés återhämtning och efterföljande vinster på slagfältet under Yom Kippur-kriget 1973?

1.3 Avgränsningar

Om än lockande att studera hela krigets förlopp blir det inte görbart med avdelad tid och utrymme. Rumsavgränsning som görs är kopplade till arena. Fokus är reguljär krigföring inom ramen för en nationell försvarsoperation på marken. Därav avgränsas även luft och sjökriget för att ge utrymme för markkriget i analysen.

Vidare avgränsas analysen i tid. Analysen tar sin utgångspunkt i när fronterna stabiliserades och israelerna återtog initiativet. Kriget varade från klockan 14.00 den 6:e oktober till vapenstilleståndet klockan 18.52 den 22:a.

¹⁰ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 595.

¹¹ Dunstan, Simon. *Yom Kippur – Oktoberkriget 1973*, Hallstavik: Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, 2007, s. 41.

Även om trupprörelser och stridigheter böljande fram och tillbaka runt krigets avslutning var de avgörande striderna mer eller mindre avslutade den 19:e oktober. Golan-fronten stabiliserades mellan den 7:e och den 9:e oktober. Israelerna återtog initiativet mellan den 11:e till den 17:e genom ett kraftsamlat motanfall in i Syrien. Sinai-fronten stabiliserades den 14:e oktober då ett egyptiskt anfall stoppades och israelerna återtog initiativet mellan den 15:e och den 19:e genom motanfallet mot Suezkanalen. Det är mellan dessa tidsperioder analysen sker.

Motiverade avgränsningar görs i det teoretiska ramverket i operationaliseringen under kapitlet Metod.

1.3.1 Begreppsanvändning

Begrepp är vetenskapens grundstenar¹² och för att undvika oklarheter definieras uppsatsens centrala begrepp ur tidigare forskning samt använd litteratur. Uppsatsens centrala begrepp är krigföringsförmåga, reguljär krigföring, överraskning, flexibilitet samt att vinna på slagfältet. Nedan redovisas hur de ska förstås i denna uppsats.

Krigföringsförmåga bygger på tre faktorer. De konceptuella, moraliska och fysiska faktorerna. Dessa ska ses tillsammans som en helhet och sättas i relation till uppdraget, motståndaren och sammanhanget. Först när detta sker kan den växelverkan som sker mellan den egna och motståndarens förmåga förstås. Detta i sin tur leder till spelrum för handling¹³ vilket kan ses som ett ytterst relevant grundfundament för en underlägsen part.

I denna uppsats ska reguljär krigföring ses som medelintensiv, konventionell krigföring med reguljära förband mot en motsvarande motståndare. Denna krigföring syftar till att avgöra och slå ut motståndarens styrkor för att kunna ta över delar eller hela territoriet i en regional konflikt.¹⁴

Överraskning är användandet av vapen och metoder vilka inte kan förutses eller motverkas genom motåtgärder av den överraskade parten under en strid.¹⁵

¹² Esaiasson, Peter et al. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4 upplagan, Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2012, s. 21-22.

¹³ Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin 2016*, Stockholm: Försvarsmakten, 2016, s. 15-16.

¹⁴ Biddle, Stephen. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, Princeton: Princeton University Press, 2006, s. 6-7.

¹⁵ Finkel, Meir. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, Stanford: Stanford University Press, 2011, s. 29.

Flexibilitet ska ses som ett kognitivt, konceptuellt och organisatoriskt motmedel till slagfältets osäkerheter och dess överraskningar. En inneboende flexibilitetskultur skapar förmågan för en armé att snabbt anpassa sig till nya omständigheter och därigenom återhämta efter en överraskning.¹⁶

Motståndarens moraliska sammanhållning skapar viljan till kamp. När motståndarens förband är slagna på den moraliska nivån och den egna viljan till överlevnad tar överhanden är förlusten ett faktum.¹⁷ Detta leder vidare till den tidigare forskningen.

1.4 Tidigare forskning

*Krigföring är list.*¹⁸

Sun Zi

Överraskning anses generellt i forskningen som en av de grundläggande krigföringsprinciperna. Den litteratur som finns riktar sig främst mot strategisk nivå. Det finns dock begränsningar i litteraturen som avhandlar hur en aktör återhämtar från överraskning, i synnerhet på taktisk nivå. Uppsatsens författare har identifierat tre perspektiv ur forskningslitteraturen; det klassiska perspektivet, det strategiskt förebyggande perspektivet samt perspektivet från slagfältet.

Det klassiska perspektivet

Det klassiska perspektivet kanske inte kan ses som grundat på strikt vetenskap. Dock finns det anledning till att klassiker blir just klassiker – dess tidlöshet och klarsynthet.

Sun Zi beskriver att krigsangelägenheter är av yttersta vikt för staten då de avgör existens och utplåning. Vid planläggning för att möta detta ska fem faktorer beaktas, nämligen övertygelsen, vädret, terrängen, befälhavaren och organisationen. Vidare beskrivs att den segrande strider som vatten, anfall ska ske när fienden inte är beredd samt att den som behärskar överraskandets konst får obegränsade möjligheter.¹⁹

¹⁶ Finkel. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, s. 2-5, 53.

¹⁷ Friedman, B.A. *On Tactics – a theory of victory in battle*, Annapolis: Naval Institute Press, 2017, s. 141.

¹⁸ Beng, Ooi Kee et al. *Sun Zis krigskonst*, Stockholm: Santérus Förlag, 2015, s. 30.

¹⁹ Ibid, s. 27-28, 48, 52, 91.

Liddell Hart för liknande resonemang då sambandet mellan den fysiska rörelsen och den psykologiska effekten skapar ett övertag för den anfallande parten.²⁰ Enligt Carl von Clausewitz ligger överraskning till grund för alla operationer samt är en förutsättning för att skapa relativ överlägsenhet mot den avgörande punkten. Överraskning blir ett medel för att uppnå ett övertag, men på grund av dess psykologiska effekter bör det även ses som ett element i sig självt. Främst gagnar det anfallet men är även av särskild vikt för det taktiska försvaret.²¹

Det strategiskt förebyggande perspektivet

Forskningen och litteraturen i det förebyggande perspektivet bör ses i kontexten av sin samtid under perioden för det kalla kriget. De övergripande resultaten kan ses som konceptuella riktlinjer för att hantera överraskning på strategisk nivå.

Richard K Betts hävdar i sin bok *Surprise Attack – Lessons for Defense Planning*, att överraskning är en av de allvarligaste farorna en nation kan stå inför. För att gardera sig mot anfallets tid, plats eller tillvägagångsätt blir rörlighet och flexibilitet viktigare än kvantitet och teknologisk kvalitet. Inom ramen för flexibilitet hävdar han att för att kunna gardera sig mot en taktisk eller doktrinär överraskning, krävs en organisation som förespråkar kreativitet och snabbt lärande.²²

I Michael I Handels artikel *Intelligence and the Problem with Strategic Surprise*, förs liknande resonemang kring svårigheterna i att uppfatta, förstå och varna inför strategisk överraskning med dess fåtaliga teoretiska framsteg inom området. Liksom Betts ser han överraskning som en styrkemultiplikator genom de ovärderliga fördelarna den kan ge genom att förgöra styrkor och skapa psykologisk obalans. Handel poängterar dock att den initiala strategiska överraskningen måste följas upp för att få full effekt, då det inte finns ett likhetstecken mellan initial framgång och seger.²³ Handel förespråkar förberedelser genom luftvärn- och pansarvärnsskydd, mineringar, elektronisk krigföring samt flexibla omedelbart gripbara förband.²⁴

²⁰ Liddell Hart, B. H. *Strategy*, London: Faber&Faber Ltd, 1967, s. 34, 323, 327, 334-337.

²¹ Clausewitz, Carl von. *Om kriget*, Stockholm: Bonniers, 2006, s. 168-171.

²² Betts. *Surprise Attack – Lessons for Defense Planning*, s. 3-5, 285-300.

²³ Handel, Michael I. "Intelligence and the problem with strategic surprise", *Journal of Strategic Studies*, 7:3, 1984, s. 229-230, 241-243.

²⁴ *Ibid*, s. 270-271.

Perspektivet från slagfältet

De tidigare redovisade perspektiven är formade av sin samtid. De går från att konstatera att strategisk överraskning måste beaktas, till fysiska lösningar med förbandsdisposition och dess struktur. Dessa svarar inte på hur en återhämtning efter en överraskning kommer till stånd, utan ger mer riktlinjer för beslutsfattare på militärstrategisk nivå. Nästa del avser belysa de operativa och taktiska nivåerna – nämligen slagfältets perspektiv.

Meir Finkel publicerade sin artikel *Flexible Force Structure: A Flexibility Oriented Force Design and Development Process for Israel*, 2006. Finkels forskning skiljer sig från tidigare redovisad forskning genom att den inte fokuserar på strategisk överraskning utan hur en armé kan hantera en doktrinär och teknologisk överraskning på slagfältet. Likt övrig forskning ser han svårigheterna med att förutspå kommande händelser genom underrättelser. Finkel förespråkar istället en konceptuell anpassningsförmåga och flexibilitet i innehavda förmågor för att bättre kunna möta det moderna slagfältets inneboende överraskningar.²⁵

En holländsk studie riktar kritik mot Finkels forskning kring flexibilitet då den oftast avhandlar historiska fall av reguljär krigföring i mellanstatliga konflikter. De medger dock att insikterna mycket väl kan komma att appliceras i moderna hybridkonflikter. Studien analyserar i vilken utsträckning organisatorisk avkänning och modularitet stödjer en flexibel krishanteringsförmåga ur ett holländskt perspektiv.²⁶

Raphael Marcus analyserar kriget mellan Israel och Hamas 2014. Han avgränsar Finkels teori om flexibilitet till dess fjärde element, nämligen snabbt realtidslärande. Resultatet av analysen påvisar att förmågan till ett snabbt återhämtande efter överraskningen låg i israelernas organisatoriska lärande genom ett flexibelt ledarskap, dynamisk organisatorisk kultur och ett formellt system för att formalisera och sprida erfarenheter.²⁷

²⁵ Finkel, Meir. "Flexible Force Structure: A Flexibility Oriented Force Design and Development Process for Israel", *Israel Affairs*, 12:4, 2006, s. 789-800.

²⁶ Waard, Erik de et al. "Engaging environmental turbulence: drivers of organizational flexibility in the armed forces", *European Security*, 22:4, 2013, s. 576-577.

²⁷ Marcus, Raphael D. "Learning "Under Fire": Israel's improvised military adaptation to Hamas tunnel warfare", *Journal of Strategic Studies*, 2017, s. 1-11, 20-23.

Sammanfattning av den tidigare forskningen

Det klassiska perspektivet identifierar överraskningen som ett eget element vilket kan skapa förutsättningar för att uppnå lokal överlägsenhet. Även om Clausewitz nämner överraskning inom ramen för taktiskt försvar, är det tydligt att fokus för principens användande i det klassiska perspektivet är vid anfallet. Detta skiljer sig från det strategiskt förebyggande perspektivet som fokuserar på det nationella försvaret som helhet. Överraskning identifieras som ett allvarligt nationellt hot men kan hanteras av en kreativ organisation med rätt förbandstyper och disposition. Detta i och med att om överraskningen inte exploateras ges möjlighet till försvararen att svara upp. Perspektivet från slagfältet tar ett steg närmare genom att försvararens konceptuella helhet måste möta osäkerheterna. Genom ledarskap, kultur och lärande kommer snabbhet i anpassningsförmåga. Bristerna enligt uppsatsens författare är att även detta måste ske lång tid innan överraskningen sker. Ett konceptuellt tänk är inget som uppträffas på slagfältet. Det finns alltså en lucka både inom forskningen kring överraskning men framförallt i förhållandet till hur överraskning ska hanteras på slagfältet. Om överraskningen inte kan hanteras förloras striden. Med vetskapen om denna lucka, behöver ett teoretiskt ramverk utvecklas som hanterar både återhämtning efter överraskning och taktisk tillämpning för att kunna svara på forskningsfrågan.

1.5 Disposition

Efter den inledande delen med bakgrund, krigsvetenskapligt problem, syfte och frågeställning grundat i den tidigare forskningen fortsätter uppsatsen med teoridelen. Härvid beskrivs de valda teorierna samt deras för- och nackdelar. Därefter beskrivs den valda metoden samt operationaliseringen av det teoretiska ramverket bestående av de två valda teorierna. Därefter analyseras den valda empirin och resultatet redovisas med slutsatser. Uppsatsen avslutas med en diskussion dels grundat på dess resultat, dels ur ett större perspektiv innefattandes kritik och fortsatt forskning. Då den valda analystekniken brister i generalisering för den större populationen sker diskussionen ur perspektivet från den tidigare forskningen, det teoretiska ramverket samt ur ett doktrinärt perspektiv.

2. Teori

2.1 Inledning

I det inledande kapitlet påvisades den omfattande litteraturen och debatten kring överraskning men även hur densamma brister i hur en aktör kan återhämta och vinna efter att initialt blivit överraskad. Debatten förs ofta på en principiell eller strategisk nivå, men sällan på slagfältets nivå. Även om taktiken inte kan skiljas från strategin då strategin ska vägleda tillämpningen av taktiken²⁸, fyller de tillsammans med politiken olika funktioner och har olika fokus.²⁹ I synnerhet i relation till tidsperspektivet. Detta kan ställas i relation till Finkels teori som för att lyckas på slagfältet kräver implementering innan krigsutbrott och inte som han beskriver, vid inträffandet av teknologisk och doktrinär överraskning. Då är det enligt uppsatsens författare för sent. Det är förvisso ingenting Finkel hemlighåller då han kallar sin teori styrkeplaneringsprocess. Men detta påvisar att Finkels teori behöver understöd av en teori rörande tillämpning av taktik, nämligen Biddles.

Uppsatsens fokus är Yom Kippur-kriget och sökandet efter förklaringar till utfallet på slagfältet efter den initiala överraskningen. Finkel prövar sin teori om flexibilitet genom en flerfallsstudie, där den mediokra³⁰ israeliska återhämtningen på Sinai-fronten utgör det ena fallet. Även om israelerna till slut återhämtade förklarar Finkels teori inte fullt ut hur israelerna de facto kunde vinna på slagfältet trots bristande flexibilitet. Finkels teori fokuserar på förmågan att återhämta snabbt efter teknologisk och doktrinär överraskning – men för att detta ska fungera innebär det att ett fungerande system bör finnas i organisationen innan kriget bryter ut. I fallet Yom Kippur fanns det inte, vilket Finkel identifierar. Men ändå återhämtade Israel.

2.2 Meir Finkel - Flexibilitet

Finkel lyfter grundproblemet avseende hur arméer hanterar överraskning, oavsett krigföringsform. Finkel fokuserar på arméers förmåga att snabbt återhämta efter en initial överraskning, istället för att vara beroende av underrättelserapporters försök till att förutspå kommande händelser. Finkel har genom detta fortsatt sin forskning i jämförelse med uppsatsens tidigare redovisade klassiska och strategiska perspektiv i forskningsläget.

²⁸ Friedman. *On Tactics – a theory of victory in battle*, s. 138-139, 143.

²⁹ Palmgren, Anders. *Taktik*, Stockholm: Försvarshögskolan, version 2015-01-27, s. 3.

³⁰ Finkel. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, s. 163.

Finkels teori om flexibilitet är byggd kring fyra skikt; det konceptuella skiktet, det organisatoriska skiktet, kognitiv- och ledningsflexibilitet samt snabb erfarenhetshantering. Dock finns ingenting som står i specifik relation till motståndaren, vilket han också har fått kritik för.³¹ Yttre fysiska faktorer som terräng berörs inte heller vilket gör att Golan-fronten inte studeras av Finkel. Detta påverkar slutsatserna ur ett helhetsperspektiv. Å ena sidan är detta förståeligt då Finkels teori är ett konceptuellt system. Å andra sidan brister helheten i förhållande till sammantagen krigföringsförmåga då exempelvis motståndaren och terräng vilka ingår som grundfundament i Sun Zis faktorer för att vinna.

2.2.1 Det konceptuella skiktet

Enligt Finkel är det konceptuella skiktet fundamentalt. Utan detta kan inte de andra tillämpas eftersom de då kontinuerligt kommer att bli motarbetade. I det konceptuella skiktet ingår två funktioner som ska skapa den kritiska debatten och det självständiga tänkandet som behövs för mental uthållighet och rörlighet. Funktionerna är tolerans och flerdimensionell doktrin. Tolerans innebär öppna och dokumenterade debatter som utmanar gängse idéer samt öppenheten i att lära av andra inom och utom organisationen. Flerdimensionell doktrin innebär en balans mellan offensiv och defensiv samt att alla delar måste omhändertas i dokument, träning och framtagandet av materiel. En besatthet i det ena eller andra synsättet begränsar flexibiliteten och tenderar till att skapa mentala låsningar.³²

2.2.2 Det organisatoriska skiktet

Det organisatoriska skiktet avhandlar arméns struktur och organisation. Den delas in i tre nivåer där den första är balansen mellan eldkraft och rörlighet samt mellan offensiva och defensiva förmågor.³³ Den andra nivån gäller förbandsstrukturen samt var och när vapen kombineras för att förstärka varandras svagheter. Den tredje nivån gäller vapnens inneboende förmågor och kapaciteter. Teknisk mångsidighet och modularitet skapar möjligheter att snabbt anpassa vapensystemen efter rådande omständigheter på slagfältet.³⁴ En flexibel organisation karakteriseras av anpassningsbara, balanserade förband med kombinerade vapen. Detta för att kunna minska effekterna av överraskning, felaktiga beslut eller dålig planering.

³¹ <http://www.israeldefense.co.il/en/content/flexibility-meir-finkel>, hämtad 20180105.

³² Finkel. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, s. 54-72.

³³ Ibid, s. 74-82.

³⁴ Ibid, s. 82-92.

Finkel konstaterar att detta inte fanns kvar i den israeliska armén trots det moderna krigets erfarenheter.³⁵ Uppsatsens författare anser att detta till stor del berodde på att det konceptuella skiktet redan hade försvagats av israelernas offensivkult och deras syn på motståndaren.

2.2.3 Kognitiv- och ledningsflexibilitet

Finkels tredje skikt baseras på det konceptuella skiktet av anledningen att om det ska fungera krävs kognitiv- och ledningsflexibilitet, av både beslutsfattare och ledningssystem. Skiktet består av två element. Det första är kognitiv flexibilitet vilket går tillbaka till en mänsklig egenskap – i detta fall hos den militära befälhavaren. Genom dennes förmåga att snabbt agera på slagfältets händelser genom improvisationer, kan en snabb återhämtning ske. Ledningsflexibilitet ger befälhavaren friheten och mandatet att fatta beslut när så behövs kopplat till det operativa läget. Detta återspeglas dels genom initiativ och decentraliserad ledning, dels genom attityden till de chefer som tar initiativ och improviserar på slagfältet.³⁶ Skarp kritik riktas av Finkel mot bristande förmåga till improvisation hos befälhavare tidigt i kriget.³⁷

2.2.4 Snabb erfarenhetshantering

Det fjärde och sista skiktet är snabb erfarenhetshantering vilket innefattar ett kontinuerligt lärande om krig och operationer samt förmågan att snabbt kunna sprida detta inom organisationen, vilket även Betts identifierade. Ur ett historiskt perspektiv har detta dock visat sig vara lättare sagt än gjort. Även om Finkel visar på att lärdomar spreds inom förbanden spreds de inte vidare mellan förbanden. Detta visade sig ge stora konsekvenser för de mobiliserade reserverna som strömmade in till fronterna dagarna efter krigsutbrottet.³⁸ En viktig distinktion i skiktet är att lärandet ska ske i realtid och inte utifrån erfarenheter från det förra kriget. Förmågan att kunna lära under det att överraskningen sker och omedelbart komma fram med lösningar som sedan sprids mellan förbanden är essentiell, vilket Israel misslyckades med.

Sammanfattningsvis kan Finkels teori om flexibilitet sägas spegla ett kulturellt synsätt på normer och procedurer kopplat till krigföringsförmågan. Denna flexibilitetskultur går genom de fyra skikten, till skillnad från dogmatiskt tänkande och oviljan att kontinuerligt lära.³⁹

³⁵ Finkel. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, s. 159-162.

³⁶ Ibid, s. 98-100.

³⁷ Ibid, s. 159.

³⁸ Ibid, s. 162-163.

³⁹ Ibid, s. 53.

Om de fyra skikten balanseras rätt, kan de ses som ett fundament till förmågan att återhämta efter överraskning och därigenom öka krigföringsförmågan. Israelerna uppvisade inledningsvis betydande brister i flexibilitet. I och med de brister teorin visar för att kunna tillämpas fullt ut i uppsatsens analys, samt att delar redan forskningsmässigt är konstaterade, behöver det teoretiska ramverket understödjas med en teori som speglar det taktiska perspektivet.

2.3 Stephen Biddle – Det moderna systemet

Biddle avhandlar vad som de facto krävs på slagfältet för att vinna oaktat överraskning, numerärer eller teknikförhållandet mellan parterna. Då Biddle bygger sin teori kring det avgörande slaget som israelerna eftersökte 1973, anses teorin lämplig att understödja Finkels.

Biddle argumenterar genom kvalitativ och kvantitativ ansats för att det inte är teknologin som fäller avgörandet på slagfältet. Genom att studera tre större operationer 1918, 1944 och 1991 drar han slutsatserna att nyttjandet av korrekt utgångsgruppering ger framgång på slagfältet. Det vill säga på vilket sätt arméer tillämpar doktrin och taktik för sina styrkor på slagfältet. Biddle kallar detta för *det moderna systemet* vilket är ett sammanhängande system av skydd, skyl, spridning, nedhållande, små självständiga förband och kombinerade vapen på taktisk nivå. På operativ nivå är faktorerna djup, reserver och lokal överlägsenhet.⁴⁰

Fullt implementerat kan det moderna systemet dämpa effekterna av teknologisk förändring och de moderna vapensystemens höga dödlighet, vilka ofta är bidragande orsaker till överraskning på slagfältet. Biddle argumenterar att det moderna systemet kan göra numerär överlägsenhet irrelevant då arméer kan överleva tillräckligt länge med tillämpningen av systemet. Detta i sin tur kan vara särskilt intressant för en aktör med begränsade resurser relativt sin motståndare. Om än banbrytande och välrenommerad forskning har hans teori inte undgått kritik. Kritiken ligger i att hans tankegångar ligger kvar i perioden för kalla krigets balans mellan NATO och Warszawapakten, hans jakt på teknologientusiaster samt hans fokus på högintensiv reguljär krigföring på land.⁴¹

⁴⁰ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 2-5.

⁴¹ Cohen, Eliot A. "Stephen Biddle on Military Power", *Journal of Strategic Studies*, 28:3, 2005, s. 413-424.

B.A. Friedman fördjupar forskningen kring taktik ytterligare. Friedman skapar sin teori med utgångspunkt från krigföringsförmågans pelare. För respektive pelare utkristalliserar han taktiska grundsatser för att vinna.⁴² Likt det klassiska perspektivet i tidigare forskning fokuserar dock Friedman på anfallets kraft och inte försvaret, vilket inte passar denna uppsats.

Trots kritiken väljs Biddles grundläggande och allomfattande teori då det moderna systemet lämpar sig väl för uppsatsens nationella, reguljära krigföringskontext. I och med att han utvecklar teorin både för anfallet och försvaret kan den ses som mer balanserad samt mer generaliserbar för andra fall. Det som dock till slut avgör är att Biddles teori grundar sig i det avgörande slaget vilket israelerna eftersökte 1973. Därför ses teorin som en synnerligen relevant del i uppsatsens teoretiska ramverk.

Biddle delar in sin teori i fyra delar; offensiv taktik, offensiva operationer, defensiv taktik samt defensiva operationer. Då uppsatsens fokus ligger i försvarsoperationer kommer den teoretiska beskrivningen avhandla defensiv taktik samt defensiva operationer.

2.3.1 Defensiv taktik

På det moderna slagfältet med dess teknologi och eldkraft är det statiska försvaret otillräckligt. Istället bör ett mer flytande och rörligt försvar tillämpas i enlighet med teorins sammanhängande system. Skydd och skyl är väsentligt för att undgå anfallarens kraftsamlade eld. Icke-linjära och maskerade positioner har ofta bättre effekt eftersom de kan förbli oupptäckta, även om skyddsnivån är lägre än i klassiska värnsystem. Lika viktigt blir det att förhindra anfallarens rörelse mellan skyddande terrängpartier genom ett sammanhängande eldområde. Om varje terrängparti kan beskjutas från flera vinklar försvårar det avsevärt för anfallaren att hitta skydd och skyl.⁴³

Spridning i djup begränsar motståndarens direkta verkan samtidigt som det uppmuntrar försvararen till att manövrera med små självständiga förband. Dessa kommer inte att hindra det initiala anfallets kraft men kommer påverka tillräckligt för att få motståndaren att söka skydd, vilket innebär att fler vapensystem kan samordnas mot dessa punkter. Det statiska försvaret kan innebära stora förluster i jämförelse med ett rörligt försvar.⁴⁴

⁴² Friedman. *On Tactics – a theory of victory in battle*, s. 20-22, 182.

⁴³ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 44.

⁴⁴ Ibid, s. 45.

Vikten av kombinerade vapen kan inte understrykas vilket gäller både anfallaren och försvararen. Även om moderna vapensystem har en hög dödlighetsfaktor har de oftast inbyggda begränsningar då de ofta är byggda för ett specifikt syfte och målval. Kulsprutor har en hög direkt och nedhållande effekt mot infanteri men är sämre om målet är bakom skydd. System som kan hantera detta är exempelvis artilleri och granatkastare. Genom indirekt bekämpning kan dessa system påverka motståndare i skydd. Dock är de ofta långsammare till skott. Om vapensystemen kombineras kompenseras deras svagheter och synergieffekt skapas genom att det ena kan nedhålla och det andra nedkämpa motståndaren.⁴⁵

Komplexiteten i att kunna tillämpa systemet ligger i terrängkännedom, noggrannhet i val av terräng, val av skyddade tillbakaryckningsvägar koordinerat med indirekt eld. Dessutom kräver tillämpningen av kombinerade vapen skicklighet för att uppnå effekt. Detta gäller både anfallaren som försvararen.⁴⁶

2.3.2 Defensiva operationer

Nyckelelementen i defensiva operationer är enligt Biddle djup, reserver och motanfall. Dessa element utvecklades för att möta artillerield och bryta upp anfallsrörelser. Utmaningen för försvararen är att skapa förutsättningar för de egna styrkorna i att uppnå lokal överlägsenhet vid rätt tid och plats.

Djup i försvaret gör att anfallaren har en lägre sträcka att manövrera under påverkan innan de kan uppnå ett genombrott, även om försvarslinjerna är mindre bemannade. En längre tid under påverkan decimerar anfallaren mot en kommande kulmination. Även om försvaret är svagare och mer utspritt kan dagens vapensystem åsamka anfallaren stor skada om denne inte å sin sida tillämpar det moderna systemet.⁴⁷ Ett lättare försvar kan inte hindra ett genombrott men kan fördröja det avsevärt. Detta skapar möjligheter för nästa element, nämligen reserver.

⁴⁵ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 45.

⁴⁶ Ibid, s. 45-46.

⁴⁷ Ibid, s. 46.

Reserver i ett bakre läge är svårare för motståndaren att nedhålla jämfört med stora förbandsmassor i fronten. Detta innebär att handlingsfriheten i användandet av reserverna ökar. Efterhand som anfallaren når djupare in på försvararens område tenderar artilleriunderstödet att begränsas, anfallarens styrkor bryts upp mer och mer, nya terrängpartier skapar problem, förlusterna ökar och ledningen försvåras allt eftersom. Anfallet kulminerar av sin egen kraft vilket ger försvararen tillfälle att sätta in de opåverkade reserverna mot sårbara punkter, vilket Handel tidigare beskrev. På detta sätt undviker försvararen ett avgörande slag i sina främre, låsta linjer⁴⁸ vilket även Militärstrategisk doktrin förespråkar.⁴⁹ När tillfället bedöms ge mest effekt sätts det tredje elementet in, nämligen motanfallet.

Efterhand som anfallets kraft har avtagit och styrkorna blir mer och mer utlämnade i okänd terräng ökar motanfallets möjligheter till framgång. Med bristande samordning i okänd terräng minskar anfallarens möjligheter att stå emot ett motanfall. Därigenom förloras initiativet för anfallaren med risk för stora förluster om motanfallet uppnår lokal överlägsenhet. Istället för att försvararen binder upp stora styrkor i de främre linjerna, sparas dessa till motanfallet för större effekt.⁵⁰ Terräng kan alltid återtas men inte människoliv. Även om Clausewitz ansåg att principen om strategiska reserver var helt ologisk om de inte var tillräckligt nära slagfältet,⁵¹ visar historiken i den tempofyllda moderna krigföringen nyttan av reserver för att återta initiativet.

Om försvararen nyttjar dessa tre element nås stor effekt. Men det är mer komplicerat än det statiska försvaret och kräver mer av utövarna. Djup sprider ut styrkorna vilket försvårar ledning och kräver mer av ledarskapet. Det kräver mer initiativ och ansvarstagande samt en högre moral och disciplin på grund av utsattheten. En hög rörlighet är en förutsättning för framgång i den defensiva operationen, vilket i sin tur ställer höga krav på planering och skicklighet i insättandet av reservernas motanfall mot anfallarens svaga punkt.⁵² Då kan lokal överlägsenhet uppnås och initiativet återtas.

⁴⁸ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 47.

⁴⁹ Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin 2016*, s. 30.

⁵⁰ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 47-48.

⁵¹ Clausewitz. *Om kriget*, s. 180-182.

⁵² Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 48.

2.4 Sammanfattning

Ett system är en helhet vars element hänger samman av att de påverkar varandra kontinuerligt genom feedbackprocesser samt att de arbetar mot ett gemensamt syfte.⁵³ Brister delarna i helheten uppnås inte full förmåga och vinsten på slagfältet uteblir. Båda teorierna förespråkar ett systemtänk där delarna utgör helheten. De är komplexa i utformning samt tillämpning och kräver skicklighet.

Generellt kan sägas att båda teorierna har ett slagfältsperspektiv med olika fokus men med en gemensam nämnare i att systemen skapar förutsättningar för arméer att vinna. Båda förespråkar en flerdimensionell doktrin som balanserar offensiv och defensiv respektive eld och rörelse. Båda förespråkar en organisation med kombinerade vapen som leds av självständiga, ansvarstagande och initiativrika individer. Detta ställer krav på decentraliserad ledning, hög moral, disciplin och inte minst skicklighet i utövandet. De skiljer sig dock på ett antal punkter. Finkels styrka ligger i den konceptuella synen på vilka faktorer som skapar förmågan till snabb återhämtning, medan Biddles ligger i hur taktiken de facto bör tillämpas för att undvika dödligheten och därmed vinna på slagfältet – detta oaktat överraskning, teknologisk eller numerär underlägsenhet. Finkel har identifierat att ett tolerant klimat måste finnas i organisationen, dels för kreativiteten dels för det kontinuerliga lärandet. Biddle å sin sida har identifierat användandet av terrängen som en nyckel i tillämpningen av defensiven samt att försvararens aktiviteter alltid ställs i relation till motståndaren liksom beskrivningen för krigföringsförmågan. Dessa likheter och skillnader tas i beaktande under kommande kapitel som ska leda till val av lämplig metod och operationalisering. Uppsatsens författare konstaterar att Finkels teori inte räcker för att kunna förklara utfallet i Yom Kippur-kriget vilket är centralt i uppsatsen. Därför understödjer Biddles moderna system Finkels flexibilitet i det teoretiska ramverket.

⁵³ Senge, Peter. *The Fifth Discipline Fieldbook - Strategies and Tools for Building a Learning Organization*, New York: Random House, 1994, s. 88, 90.

3. Metod

3.1 Val av fall

Som inledningen redan har avslöjat är det valda fallet Yom Kippur-kriget. Det finns ett antal motiv för detta. Det reguljära krigets aktualitet kan alltid diskuteras, i synnerhet under de senaste årens långdragna konflikter mot irreguljära motståndare. Dock visar det sig att även dessa konflikter⁵⁴ innefattar reguljär krigföring - samordning av eld och rörelse är alltid relevant. 1973 tvingades Israel till en försvarsoperation med en enkel målsättning – den israeliska statens överlevnad.⁵⁵ Den israeliska återhämtningen var exceptionell i relation till krigets längd och intensitet. Detta tillsammans med tidigare redovisade förutsättningar samt begränsade resurser med ett begränsat utrymme att falla tillbaka på⁵⁶ gör fallet unikt. Därför väljs Yom Kippur-kriget som fall.

Andra fall hade kunnat vara intressanta att diskutera men passar inte in i uppsatsens tema fullt ut. Exempel är Finlands krig mot Sovjetunionen under andra världskriget där de egentligen inte blev överraskade. Georgiens krig mot Ryssland 2008 där georgierna inte återhämtade samt Rysslands pågående krig mot Ukraina som ligger i gränslandet för reguljär krigföring mellan nationer.

3.2 Val av material – källkritiskt granskat

Det valda materialet delas in i huvudempiri och sidoempiri. Huvudempirin består av primärkällor med god samtidighet till Yom Kippur-kriget då dessa i regel publicerades i anslutning till krigets avslutning. Det finns mycket skrivet om kriget och de valda källorna i huvudempirin används ofta som referensmaterial i annan litteratur vilket tyder på äkthet. En annan fördel med detta är att ett oberoende kan klarläggas tidigt. Dels genom att huvudempirins författare i stor utsträckning grundar sig på förstahandskällor där både intervjuer och direkta observationer har gjorts från båda sidor i kriget. Ett brett användande av material underlättar även i undvikandet av systematisk skevhet och tendens i dess fakta.

⁵⁴ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 6-9.

⁵⁵ Dunstan. *Yom Kippur – Oktoberkriget 1973*, s. 13.

⁵⁶ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 403.

I huvudempirin ingår D.K. Palit, *Return to the Sinai – The Arab-Israeli War 1973* (1974), The Insight Team of the Sunday Times, *The Yom Kippur War* (1975), Trevor N. Dupuy, *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars, 1947-1974* (1978) samt Abraham Rabinovich 2017 års reviderade, *Yom Kippur: The Epic Encounter that Transformed the Middle East*. Dessa omfattande verk med dess rika källmaterial ger en balanserad bild av händelserna från båda sidor och drar sig inte för att kritisera israelernas hantering av kriget. Som sidoempiri används memoarerna *On the Banks of the Suez* av Avraham Adan (1980), *The Heights of Courage* av Avigdor Kahalani (1994) samt den populärvetenskapliga *Yom Kippur '73 – När Israel vände nederlag till seger* av Simon Dunstan (2007). Om än att de ger en detaljrik tidsmässigt precis bild över händelseförloppet är den ökade risken för tendens och trädning tillsammans med bristande samtidighet anledningen till att de ses som sidoempiri.

3.3 Metodbeskrivning

Fallet är centralt i uppsatsen och undersökningen är teorikonsumerande med kvalitativ ansats. Då uppsatsens fokus ligger i att förklara ett unikt utfall med hjälp av frågeställningar kring *hur* och *varför*, lämpar sig fallstudier väl. Fallstudiens styrka ligger i ett brett användande av empiriskt material.⁵⁷ Att enfallsstudie är vald som forskningsstrategi är uppenbart sedan inledningen och valet av det unika fallet. Det ger möjligheter till att studera fallet på djupet, även om generaliserbarheten för den stora populationen inte möjliggörs. Även om argument kan finnas för att se Yom Kippur-kriget som två fall med dess två fronter med olika förutsättningar, anser uppsatsens författare att det fortsättningsvis är ett fall då fronterna bör ses i samma kontext för ett bättre helhetsperspektiv.

För att god validitet och reliabilitet ska uppnås förutsätts användandet av en lämplig analysteknik. En lämplig analysteknik för fallstudier är processpåring vars syfte är att finna och bekräfta de kausala mekanismerna som länkar orsakssambandet med utfallet. På detta sätt kan det bli möjligt att identifiera formativa moment under händelseförloppet, det vill säga avgörande ögonblick.⁵⁸ Då det fortfarande ses som lättare att hitta orsaksmönster med flerfallsstudier än enfallsstudier behöver även lämplig kategori inom processpåring väljas.

⁵⁷ Yin, Robert K. *Fallstudier: design och genomförande*, Stockholm: Liber AB, 2006, s. 24-27, 29-32.

⁵⁸ Esaiasson et al. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 131.

Genom att använda processpåring för att studera kausala mekanismer skapas starka slutsatser om det unika utfallets orsakssamband.⁵⁹ Detta stärker utredningen och dess validitet, framförallt om det är en fördjupande utfallsstudie. Detta kan förklaras genom att till skillnad från en jämförande studie som undersöker korrelation, ligger fokus för processpåringen i vilka mekanismer som orsakade utfallet.⁶⁰ Tre varianter av analystekniken definieras som teoriprovande, teoribyggnad samt utfallsförklarande processpåring. Teoriprovande processpåring använder sig av hypoteser kring de kausala mekanismerna för att se dess närvaro och funktion. Teoribyggnad processpåring bygger en rimlig kausal mekanism för att kunna länka orsak och utfall. Både dessa teorier är teoricentrerade. Den tredje och sista tekniken är utfallsförklarande processpåringen. Den är fallcentrerad och syftar till att förklara ett förbryllande utfall i ett unikt exempel. Den uppenbara nackdelen i tekniken är fortfarande att det endast är ett fall vilket kan innebära att generaliserbarheten begränsas. Dock finns det flera styrkor i tekniken som gör att validiteten ändå kan tillgodoses. Detta ger handlingsfrihet i val av teoretiskt ramverk till skillnad från de andra som antingen saknar ramverk eller ska pröva ramverket.⁶¹ Därav används två kompletterande teorier på ett pragmatiskt sätt för att få fram bästa möjliga förklaring. Genom en iterativ process spåras de systematiska och fallspecifika icke-systematiska kausala mekanismerna. De icke-systematiska mekanismerna bidrar till att förklara det unika utfallet men brister i generaliserbarhet. De systematiska mekanismerna å sin sida är teoretiserade för att ha kausala effekter i det studerade fenomenet istället för att vara begränsade till det enskilda fallet.⁶² Den analysteknik som uppsatsens författare anser passa bäst för att svara på forskningsfrågan är därav den utfallsförklarande processpåringen och väljs härmed som metod.

⁵⁹ Beach, Derek & Brun Pedersen, Rasmus. *Process-Tracing Methods Foundations and Guidelines*, Ann Arbor: University of Michigan, 2013, s. 2-3.

⁶⁰ Ibid, s. 4-5.

⁶¹ Ibid, s. 11-22.

⁶² Ibid, s. 63-67, 156-161, 163-170.

3.4 Operationalisering

Validitet, att ha god överensstämmelse mellan teoretiska definitioner och operationella indikatorer och att mäta det som påstås mätas, är avgörande för trovärdiga slutsatser. Praktiskt innebär det att eliminera systematiska och osystematiska fel i undersökningen.⁶³ Bristande reliabilitet kan undvikas genom öppenhet i undersökningen samt noggrannhet i operationaliseringen.⁶⁴ Detta i sig underlättar replikerbarhet.

Empirin analyseras genom ett teoretiskt ramverk. Detta skapas av tillämpliga delar av Finkels teori om flexibilitet som understöds av Biddles moderna system. Detta för att Finkel endast avhandlar Sinai-fronten samt inte relaterar till varken motståndaren eller terrängen likt Biddle och Militärstrategisk doktrin. För att kunna dra relevanta slutsatser analyseras båda fronterna med samma mekanismer, annars riskerar mätningen helt enkelt att mäta fel. De valda mekanismerna redovisas och avgränsningar motiveras. Operationaliseringen används som ett verktyg för att filtrera ut de förklarande mekanismerna ur empirin. Både systematiska och icke-systematiska mekanismer kombineras genom eklektisk teoretisering⁶⁵ för att visa öppenhet för att alternativa förklaringsfaktorer kan förekomma. I och med detta kan kausalitet spåras och utfallet i det unika fallet kan förklaras med ett trovärdigt och replikerbart helhetsperspektiv. Grundfrågan som ställs till empirin är *verkar mekanism a i faktor b ha påverkat utfallet och på vilket sätt?*

Då varken Finkels eller Biddles teorier kan sägas vara solitära utan snarare ingår som delar i ett system, används krigföringsförmågens konceptuella, moraliska samt fysiska faktorer som yttre ramverk. Ur teorierna kan mekanismer identifieras och kategoriseras till dessa tre faktorer. Då tidigare forskning redan har svarat på ett antal mekanismer, avgränsas dessa ur analysen med följande motiv.

Israel saknade en flerdimensionell doktrin och hade en offensivkult utan balans mellan defensiv och offensiv krigföring. Detta fick direkta konsekvenser i deras organisation och struktur. Avsaknaden av kombinerade vapen var tydlig. Exempelvis användes stridsvagnar utan understöd av indirekt eld, infanteri eller ingenjörer.

⁶³ Esaiasson et al. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 56-57.

⁶⁴ Yin. *Fallstudier: design och genomförande*, s. 54-55, 59.

⁶⁵ Beach & Brun Pedersen. *Process-Tracing Methods Foundations and Guidelines*, s. 178.

Det kontinuerliga lärandet skedde till viss del men aldrig på ett systematiskt sätt mellan förbanden. Inte minst visade detta sig när reserverna väl var mobiliserade och anslöt till fronten för att möta motståndaren utan att få reda på dess teknik och metoder. På liknande sätt förhöll det sig med improvisationen hos alltför många befälhavare. Till följd av erfarenheterna från Sexdagarskriget 1967 samt mekaniseringen skapades ett stereotyp beteende. Förutom på låg nivå, uppvisade chefer brister i taktisk uppfinningsrikedom och anpassningsförmåga trots den utpräglade israeliska decentraliserade ledningsstrukturen.⁶⁶

Israels försvarslinjer byggde på djup vilket exemplifierades av Bar-Lev linjen i Sinai och Lila Linjen på Golan. Båda dessa försvarslinjer med djup fungerade även om motståndarna lyckades bryta igenom initialt.⁶⁷ Därav analyseras inte djup ur Biddles teori.

⁶⁶ Finkel. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, s. 156-163.

⁶⁷ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 585.

Analysen av teorin ger följande operationalisering:

<i>Händelse</i>	<i>Krigföringsförmågans faktorer</i>	<i>Systematiska/icke-systematiska mekanismer</i>	<i>Överrensstämmelse</i>	<i>Oväntat utfall</i>
<i>Israel överraskas</i>	<i>Konceptuella</i>	- <i>Tolerans</i> - <i>Motanfall</i>	<i>Teori:</i> <i>Finkels konceptuella och erfarenhetshanteringskikt samt Biddles defensiva operationer</i>	<i>Israel vinner på slagfältet</i>
	<i>Moraliska</i>	- <i>Initiativ</i>	<i>Teori:</i> <i>Finkels skikt med kognitiv- och ledningsflexibilitet samt defensiv taktik enligt Biddle</i>	
	<i>Fysiska</i>	- <i>Reserver</i> - <i>Terräng</i> - <i>Motståndaren</i>	<i>Teori:</i> <i>Finkels organisatoriska skikt samt Biddles defensiva operationer</i>	
		- <i>Skicklighet</i>	<i>Identifierad ur empirin</i>	

Bild 1: Uppsatsens operationalisering (författaren).

Sammantaget är de mekanismer som eftersöks i empirin *tolerans* och *motanfall* ur den konceptuella faktorn. *Initiativ* ur den moraliska faktorn. *Reserver*, *terräng* samt *motståndaren* eftersöks ur den fysiska faktorn. Mekanismerna kan kopplas både till krigföringsförmågans faktorer och till det teoretiska ramverket vilket borgar för eftersträvansvärd öppenhet och överrensstämmelse. Ur empirin ges även möjlighet för övrig mekanism att identifieras. *Skicklighet* är den mest framträdande ur empirin och ses som en avgörande mekanism. Denna kan enligt uppsatsens författare inte förbises då den är ytterst fallspecifik.

4. Analys

*Preventing war is crucial, but not all wars can be prevented.*⁶⁸

Stephen Biddle

4.1 Golan-fronten

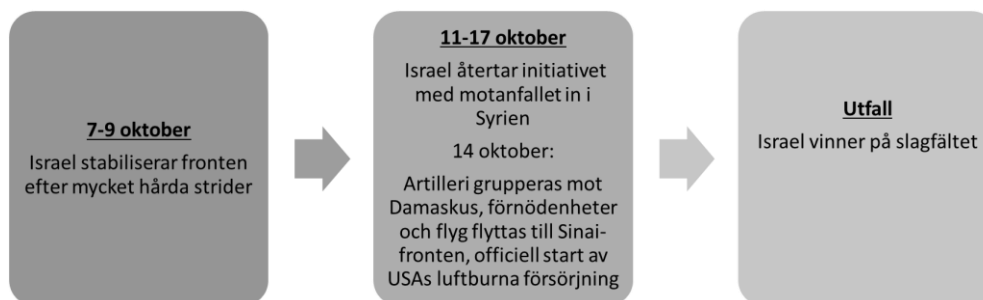

Bild 2: Golan-frontens tidsmässiga avgränsning (författaren).

Efter mycket hårda strider mellan den 7:e och 9:e lyckades israelerna stabilisera Golan-fronten. Syrierna genomförde kontinuerliga anfall understödda av artillerield och luftlandsättningar. De nådde så djupt att de kunde överblicka Galileiska sjön men framgångarna hade ett högt pris då syrierna förlorade mer än 600 stridsvagnar. Trots enorma israeliska förluster då 7:e pansarbrigaden i norra sektorn och Barakbrigaden i södra sektorn i det närmaste utplånades, lyckades de med tillkomna reserver undvika total kollaps. Genom en kombination av fortsatt fördröjningsstrid i den södra sektorn och ett kraftsamlat motanfall från den norra sektorn, nådde israeliska styrkor mellan den 11:e och 14:e djupt in i Syrien och Damaskus hamnade inom räckhåll för artilleri.⁶⁹ Empirin analyseras genom de operationaliserade faktorerna var för sig, med stöd av de tillhörande mekanismerna.

⁶⁸ Biddle. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, s. 207.

⁶⁹ Dunstan. *Yom Kippur – Oktoberkriget 1973*, s. 17-18.

Den konceptuella faktorn – Tolerans och motanfall

Tolerans:

Intensiteten i striderna över hela fronten gav förmodligen begränsat utrymme till öppna debatter men samtidigt kan det även ha framkallat starka känslor eftersom den gemensamma lägesbilden vid fronten troligen inte var exakt samstämmig hela tiden. I sig kräver detta ett öppet sinne och tolerans både uppåt och neråt i organisationen. Detta då chefer och soldater uppfattade situationen olika beroende på var de befann sig, samt vilken information de förfogade över. Genom de böljande striderna påvisade de israeliska cheferna och soldaterna prov på tolerans både uppåt och neråt i organisationen vilket tyder på en genomsyrande tillit i förbanden, även om vederbörande inte alltid höll med om besluten. I andra fall fattades beslut på underlag underifrån om bedömningarna var bättre vilket ofta betalade sig väl. I flera fall fattades beslut för att det behövdes, oaktat godkännande uppifrån. Motanfallet den 11:e ansågs till del vara ett självmordsuppdrag att försöka ta sig igenom syriernas djupförsvar. Troligen grundades frustrationen av de tidigare hårda striderna med alla åsamkade förluster, men anfallet igångsattes med tilltro till cheferna och deras egen manöverförmåga och genombrottet blev ett faktum.⁷⁰

Motanfall:

Med de tillkommande reserverna tilltog de israeliska möjligheterna att agera. Istället för att bara parera kunde nu cheferna overse sina möjligheter i och med att hela linjen började förstärkas och det tidigare mycket prekära läget hade stabiliserats. Detta i sin tur gav möjligheter att återta initiativet och flera mindre motanfall genomfördes redan innan den 11:e. Genom initiativ och reserver födde framgång mer framgång. Den 8:e genomförde de ett motanfall i de centrala och södra sektorerna av fronten och nära inpå dubbelt omfatta den 5:e syriska divisionen. Dessa motanfall fortsatte till den 9:e då israelerna återtog höjderna förbi Lila Linjen och förföljde de syriska förbanden. Pansarförband tillsammans med artillerield fortsatte att bekämpa de vikande syrierna.⁷¹ Det var vid detta tillfälle brigadchefen Ben-Gal på radio sände till chefen för 77:e pansarbataljonen, Avigdor Kahalani, att han hade räddat det israeliska folket.⁷²

⁷⁰ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 177, 188, 343.

⁷¹ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 457-459.

⁷² Kahalani, Avigdor. *The Heights of Courage – a Tank Leader's War on the Golan*, Westport: Praeger Publishers, 1992, s. 114-116.

Tack vare det kontinuerliga manövrerandet lyckades de även komma runt vissa områden och överraska syrierna.⁷³ Den 14:e nådde israeliska förband tillräckligt långt in i Syrien för att kunna nå Damaskus med artillerield.⁷⁴

Den moraliska faktorn - Initiativ

Initiativ är tätt sammankopplat med personliga egenskaper men även med lokala omständigheter. Med initiativ kan ett lokalt tillstånd förändras vilket kan få stora effekter på omgivningen och utfallet. Vikten av att en organisation har en ledningsfilosofi som uppmuntrar initiativ längst fram kan inte nog understrykas. I synnerhet om resurserna är begränsade. Det är inte alltid att chefen kan vara närvarande då beslut behöver fattas. Under striderna togs många livsavgörande initiativ av chefer och soldater för att helt enkelt öka chanserna till överlevnad. Allt från att använda motståndarens vapen till oortodoxa metoder.⁷⁵ Men det räcker inte att enskilda längst fram tar initiativ – det måste genomsyra hela organisationen ända upp till toppen. Vilket det också gjorde. Redan den 10:e gav stabschefen för IDF⁷⁶, general Dado Elazar, förslaget om att fortsätta motanfallet in i Syrien då han var oroad att ett eldupphöravtal initierat av Sovjetunionen eventuellt skulle komma. Motanfallet skulle neutralisera Syrien, påverka Jordanien att inte involvera sig samt möjliggöra för Israel att skifta fokus mot Sinai-fronten och Egypten. Kabinettet hörsammade detta och anfallet påbörjades redan den 11:e.⁷⁷

Den fysiska faktorn - Reserver, terräng och motståndaren

Reserver:

Reserver skapar handlingsfrihet. Det kan vara att förstärka andra förband eller sektorer, men reserver kan även skapa möjligheter att initiera åtgärder för att mer aktivt förändra det rådande läget. Att använda reserverna kräver alltså både skicklighet och förmåga att förstå vad de ska göra och var. Det vill säga, om reserver finns. För Israels del tillkom reserver genom den förvisso långsamma mobiliseringen. Men fram till dess var de skickliga nog att kontinuerligt skapa egna reserver. Fram till motanfallet kan stor del av den uteblivna kollapsen tillskrivas de styckevis anländande reserverna. Dessa sattes in direkt innan deras förband blev uppfyllda.

⁷³ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 347, 352-354.

⁷⁴ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 533.

⁷⁵ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 177, 315, 316.

⁷⁶ Israeliska Försvarsmakten.

⁷⁷ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 463.

Efterhand kunde förbanden förstärka varandra genom att kontinuerligt avdela reserver och förstärka varandra de ständigt uppkomna luckorna i försvaret.⁷⁸ Mycket tack vare reserverna kunde Eitans division göra begränsade motanfall vilket ofta var för att återföra skadade vagnar och möjliggöra reparationer. Ben-Gals brigad hade efter fem dagars strider förlorat 75 procent av sina stridsvagnsbesättningar. Situationen hade gått från morgonens förberedelser för tillbakaryckning ur Golan-fronten till att ett motanfall började planeras på söndagskvällen.⁷⁹

Terräng:

Terräng ger både möjligheter och begränsningar. Rätt nyttjad kan terrängen ge försvararen enorma fördelar i sin strid. Med rätt utgångsgruppering kan terrängpartier domineras med eld och på detta sätt ständigt försätta motståndaren i dilemman som kan bli svåröverkomliga. Försvararen skapar alltså stora möjligheter för att kontinuerligt överraska anfallaren. Anfallaren riskerar att kulminera genom försvararens ständiga överraskande och förlustbringande åtgärder. Vilket var exakt det som hände syrierna. Uppsatsens författare ställer sig frågande till varför Finkel inte även undersökte Golan-fronten. Hans argument att den teknologiska och doktrinära överraskningen hade mindre påverkan faller platt då uppsatsens författare anser att det berodde just på terrängen och att terrängen skapar en form av fysisk flexibilitet för förbanden. Terrängen mellan fronterna skiljde sig avsevärt. En ogästvänlig svart öken uppskuren med raviner, wadis, och begränsat med växtlighet på Golan.⁸⁰ Artilleri hade bättre effekt på Golan-fronten i jämförelse med Sinai-fronten. Detta eftersom projektiler splittrades till dödliga fragment tillsammans med de basaltblock de träffade, istället för att bli dämpade av sanddynor. Ytterligare fördelar var när isolerade förband kunde kombinera bättre skytte med nyttjande av terrängen.⁸¹ Motsatt effekt blev det för det stora motanfallet den 11:e i och med terrängen och det skickligt utförda syriska djupförsvaret.⁸² Terrängens betydelse går alltså varken att förbise eller underskattas utan skapar handlingsfrihet i sig.

⁷⁸ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 453-455.

⁷⁹ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 162-163, 237, 317-319, 341.

⁸⁰ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 110.

⁸¹ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 168, 227, 316.

⁸² Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 104-105.

Motståndaren:

Den egna krigföringsförmågan kan inte stå för sig själv i värderingen utan att sättas i relation till motståndarens krigföringsförmåga. Kriget är en kamp mellan viljor där aktörerna ständigt försöker agera genom hugg, slag och finter för att få övertaget. Om övertaget infinner sig kan ett avgörande nås eller åtminstone en förhandling med trumf på handen. Det är precis så det blev för Israel som historien redan har påvisat. Dock var deras stora misstag inför kriget att de inte hade bedömt sin krigföringsförmåga mot arabernas, vilket höll på att kosta dem nationen. Som tidigare nämnt i uppsatsen så är klassiska verk just klassiska för att de är tidlösa. Sun Zi skrev för att segra behöver du inte bara känna dig själv utan även motståndaren.⁸³ Dock skulle den historiska och kontinuerliga israeliska nedvärderingen av de arabiska förbandens kvalitet, snabbt komma på skam under krigets tidiga skeden.⁸⁴ Efterhand som striderna fortsatte förbyttes föraktet mot motvillig respekt på grund av syriernas ihärdighet och mod⁸⁵ över hela frontavsnittet.⁸⁶ Även under motanfallet in i Syrien påvisade de syriska förbanden ihärdighet i försvaret av Damaskusläppen.⁸⁷

Redan den 14:e började israelerna omdisponera förmågor till Sinai-fronten. Den 18:e började de även flytta förband för att kunna fullfölja och exploatera motanfallet över kanalen. Analysen av Sinai-fronten följer härmed i nästa avsnitt.

⁸³ Beng et al. *Sun Zis krigskonst*, s. 43.

⁸⁴ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 7.

⁸⁵ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 455.

⁸⁶ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 167, 203.

⁸⁷ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 464-465.

4.2 Sinai-fronten 14 – 19 oktober

Bild 3: Sinai-frontens tidsmässiga avgränsning (författaren).

Av politiska skäl för att avlasta syrierna beslutades att egyptierna skulle genomföra ett anfall ut ur brohuvudet. Detta anfall var illa planerat och de lärdomar egyptierna hade dragit under de tidiga dagarna under kriget var som bortblåsta. De anföll utan understöd och tillämpade inte de kombinerade förbanden som de med stor framgång hade använt tidigare. Under det största pansarslaget sedan andra världskriget förlorade egyptierna mer än 250 stridsvagnar. Israel rapporterade att de förlorade 20. Den 15:e påbörjades en övergångsoperation och mycket hårda strider utbröt vid den kinesiska farmen omedelbart öster om kanalen. Övergångsområdet visade sig även vara gränsen mellan de egyptiska 2:a och 3:e arméerna. Den 16:e korsade del av en brigad kanalen och påbörjade rädföretag för att slå ut luftvärnsbaser vilket möjliggjorde israeliskt luftunderstöd. Mellan den 17:e och 18:e rensades övergångsområdet från egyptier, och förbanden korsade den mytomspunna rullbron. Trots hårt motstånd avancerade israeliska förband ut ur brohuvudet på den västra sidan fram till vapenstilleståndet.⁸⁸ Sinai-fronten analyseras på samma sätt som Golan-fronten för att kunna jämföra skillnader och likheter. Detta ger en bättre helhetsbild och fördjupar förklaringen om de systematiska och icke-systematiska mekanismerna.

⁸⁸ Dunstan. *Yom Kippur – Oktoberkriget 1973*, s. 106-107.

Den konceptuella faktorn – Tolerans och motanfall

Tolerans:

På Sinai-fronten i jämförelse med Golan-fronten kan det sägas att toleransen var synnerligen hög. Tolerans förespråkar öppenhet och att lyssna på andra. Sammantaget ger olika inflytelser incitament för ett sunt lärande. Israelerna lärde förvisso efterhand i och med de återgick till det historiskt framgångsrika konceptet att kombinera vapen och balanserade styrkorna efter de katastrofala motanfallen tidigt under kriget. Ändå var toleransnivån i de öppna debatterna hög på Sinai-fronten i jämförelse med Golan-fronten. Anledningen var varken skillnader i stridernas intensitet eller motståndarnas kapacitet. Anledningen kan stavas till ett namn – Ariel Sharon.

Som tidigare befälhavare över Sinai-fronten innan kriget hade Sharon bestämda åsikter om hur kriget skulle skötas. Denne impulsive och teatraliske general⁸⁹ sågs som en mästare i improvisation och handlade alltid efter hans egen intuition och instinkter. Hans agerande fick honom ofta att hamna i situationer som gränsade till insubordination.⁹⁰ Sharon förespråkade en tidig övergång över kanalen och hans obstinata beteende mot överordnade chefer ledde till ett krismöte där frontens chefer tillsammans med försvarsminister Dayan och stabschefen för IDF general Dado Elazar deltog.⁹¹ Sharon förespråkade att han skulle korsa kanalen medan Adan skulle skydda brohuvudet, vilket avlogs.⁹² Det råder inget tvivel om att Sharon var en skicklig och dynamisk ledare som hade truppen med sig, men hans själviska och nära nog vårdslösa beteende med materiel och människoliv var nära på att få honom avsatt upprepade gånger, vilket Trevor Dupuy ansåg att han borde ha blivit.⁹³ Sharon avböjde att hjälpa Adan, såsom Adan hade hjälpt Sharon när han behövde det. Elazar uppfattade det som att Sharon inte gjorde något av det som han hade fått order om att göra. Efter kanalövergången vägrade han utöka brohuvudet utan föreslog att Adan skulle göra det när han kom över, för att själv kunna anfalla in på djupet. Men Sharon fick sitta kvar över kriget. Detta trots hans primadonnafasoner⁹⁴, ovilja att lösa vissa uppgifter och hans tendens till att ofta skylla på andra vid motgångar.⁹⁵ Uppsatsens författare skulle benämna detta som hög toleransnivå neråt, i jämförelse med Golan-fronten som verkade ha mer harmoni i relationerna trots de minst lika hårda striderna.

⁸⁹ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 17.

⁹⁰ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 478-479.

⁹¹ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 129.

⁹² Adan, Avraham. *On the Banks of the Suez*, London: Arms and Armour Press, 1980, s. 298-300.

⁹³ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 585.

⁹⁴ Ibid, s. 516.

⁹⁵ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 365, 391, 437-438, 450, 456, 473.

Motanfall:

Ett av de få motanfallen som till slut fungerade på Sinai-fronten var det stora motanfallet över kanalen. Tidigare hade israelerna genomfört vårdslösa och kostsamma företag. Det var inte förrän efter det stora pansarslaget den 14:e som israelerna satte sin egen plan i relation till motståndarens läge. De stora egyptiska förlusterna gav general Bar-Lev det tillfälle han hade letat efter. Det var nu man igångsatte ett antal motanfall samtidigt som man började förbereda för det stora motanfallet – det över kanalen.⁹⁶ Egentligen är det ett under att övergångsoperationen lyckades. Dagen efter motanfallet sattes igång fanns endast en skadad bro. Istället för en division fanns bara delar av en brigad på västra sidan. Hade ett egyptiskt motanfall satts in hade brohuvudet krossats. Men på grund av att den egyptiska ledningen inte hade uppfattat i tid vad som höll på att hända, kom inget motanfall och brohuvudet klarade sig. Sharon visste sin prekära situation och istället för att gräva ner sig i ett dömt försvar fullföljde han övergången med räder djupt in i egyptiskt område bestående av sammansatta små stridsgrupper av stridsvagnar, fallskärmsjägare och infanteri.⁹⁷ Initiativet var nu hos israelerna.

Den moraliska faktorn - Initiativ

Det togs inte färre initiativ på Sinai-fronten. Drivkraften och viljan till att förändra det rådande läget går inte att missförstås, inte minst kopplat till Sharons beteende. Israelerna ville verkligen ta tillbaka initiativet och det fick kosta vad det ville. Hade de inte återtagit initiativet riskerade de som på Golan-fronten att inte ha något att förhandla med om ett vapenstillestånd hade initierats. Kontinuerliga initiativ till motanfall hade tagits men de hade inte framgång som motanfallen på Golan-fronten hade haft. Däremot började det vända den 15:e. Sharon genomförde en rad skenanfall som förbryllade egyptierna under närmare 24 timmar. Dessa anfall var dock oerhört kostsamma då det egyptiska försvaret var hårdare än vad israelerna hade räknat med. Efter övergången till den västra sidan, gav Sharon först gripbara stridsvagnsförband uppgift att slå ut de luftvärnssystem som kunde hittas. Räden var lyckosam då flertalet system nedkämpades tillsammans med ett antal logistikinstallationer. Det var även i detta läge han riskfyllt men initiativrikt överskeppade 175mm långskjutande artilleripjäser.⁹⁸

⁹⁶ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 131.

⁹⁷ Ibid, s. 138-139.

⁹⁸ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 497, 503-505.

Den fysiska faktorn - Reserver, terräng och motståndaren

Reserver:

I och med att resurser började allokeras från Golan-fronten till Sinai-fronten från den 14:e fick befälhavarna mer handlingsfrihet med förbanden. Tillsammans med att mobiliseringen nu var genomförd fullt ut började förbanden bli fulltaliga. Även på denna front var israelerna skickliga på att skapa och hantera reserver för uppkomna situationer. Den 16:e bad Adan att få reserver från Gonen som vägrade lämna ut sin sista reserv. Dock avdelade han en fallskärmsjägerbrigad som skulle ansluta och understödja vid de hårda striderna kring den kinesiska farmen.⁹⁹ Några timmar senare upptäcktes en egyptisk styrka om 100 T-62 stridsvagnar från den 25:e Pansarbrigaden. Vid detta tillfälle släpptes reserven direkt till Adan som senare kunde utmanövrera, inringa och förgöra brigaden. På morgonen den 19:e på västra sidan av kanalen stötte en av brigaderna på starkt motstånd av en egyptisk mekaniserad brigad. Brigadchefen Baram anhöll om förstärkning och fick omedelbart hjälp av sidobrigaden som avdelade en bataljon. Detta möjliggjorde att rörelsen in på djupet bakom de egyptiska försvararna kunde fortsätta och sedermera inringa den egyptiska 3:e Armén.¹⁰⁰

Terräng:

Sinai-fronten var böljande ökenterräng vilket å ena sidan ställde högre krav på de enskildas och förbandens förmåga att nyttja skydd och skyl enligt Biddles moderna system. Å andra sidan fick israelerna bättre utdelning med de bättre eldledningssystemen och kanonerna i stridsvagnarna. En viktig faktor i framgången vid försvaret mot det egyptiska utbrottet ur brohuvudet den 14:e var valet av terräng och att de israeliska stridsvagnarna var i skydd och skyl i stridsfordonsvärn och sänkor. Ytterligare en faktor som spelade israelerna i händerna var det egyptiska misstaget i att negligera försvaret vid de porösa sanddynerna vid den kinesiska farmen invid kanalen. Dessa bedömdes inte vara passerbara. Israelerna passerade och detta råkade även vara gränsen mellan de egyptiska 2:a och 3:e Arméerna.¹⁰¹

⁹⁹ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 506.

¹⁰⁰ Ibid, s. 510-511, 523.

¹⁰¹ Ibid, s. 489, 500.

Motståndaren:

Egypten sågs av israelerna som huvudmotståndaren och den farligaste i den arabiska alliansen. Trots detta bedömdes motståndarna utifrån det senaste kriget nämligen Sexdagars-kriget 1967. Detta gjorde att de lika gärna hade kunnat strunta i att bedöma egyptierna. Det var en helt ny armé med en krigföringsförmåga israelerna inte tidigare hade sett. Det trångsynta synsättet kostade israelerna under hela kriget då framförallt egyptierna uppvisade både mod och skicklighet som förvånade israelerna.¹⁰² Dock fanns det även brister som fortfarande gjorde sig påmind. Vid utbrottet ur brohuvudet den 14:e hade egyptierna struntat i erfarenheterna från deras tidigare framgångar. Även om israelerna genomförde ett skickligt försvar, berodde stora delar av förlusten på att egyptierna inte samordnade striden och kombinerade sina vapen tillräckligt.¹⁰³ Vid förhör med egyptisk tillfångatagen medicinalpersonal efter de avslutande striderna vid kanalen, pressades de på information om vilka substanser de egyptiska soldaterna gick på med tanke på deras uppvisade mod och beslutsamhet.¹⁰⁴

Ur empirin - Skicklighet

Det kan ifrågasättas varför ytterligare en mekanism ska analyseras. Tar inte det utrymme från de andra faktorerna? Förvisso är det så, men uppsatsens författare anser att den mest framträdande mekanismen inte kan förbises då den är starkt fallspecifik och kommer ur empirin. Det är den mest tydliga icke-systematiska mekanismen och kan inte skiljas från fallet. Mekanismen är skicklighet och tillhör den moraliska faktorn i krigföringsförmågan.

Tidigt identifierades att anledningen till ett trovärdigt fortsatt israeliskt försvar var individernas skicklighet, från soldat till befälhavare.¹⁰⁵ På Golan-fronten stoppades de syriska anfällen de facto av det skickliga och beslutsamma försvaret av stridsvagnsförband.¹⁰⁶ Vid striderna runt Mount Hermonit och Tel el Mekhafi var det den överlägsna träningen och skickligheten hos den israeliska soldaten som fällde avgörandet.¹⁰⁷ Reparationsgrupper med dess mekaniker reparerade vagnar på nätterna vilket skapade förutsättningar för att förbanden skulle kunna fortsätta strida. Detta gällde vid båda fronter och dessa reparationer var kritiska för framgången.

¹⁰² Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 7-8.

¹⁰³ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 490-491.

¹⁰⁴ Palit. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, s. 170.

¹⁰⁵ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 397.

¹⁰⁶ Dupuy. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, s. 456.

¹⁰⁷ Ibid, s. 459.

Tillsammans med reservisternas uppvisade motivation och skicklighet, trots att de nyligen hade träffats, hade stridernas utfall skänkt ett visst hopp för befälhavare om att de kanske ändå kunde lyckas.¹⁰⁸

Även befälhavare visade stor skicklighet i att leda samt att vara soldater. Divisionschef Eitan var ansedd som en av Israels bästa krigare. Under striderna på Golan ledde han försvaret med mod och skicklighet.¹⁰⁹ Brigadchef Reshef nedkämpade 4 egyptiska stridsvagnar när han hamnade i en duell med fem stycken egyptiska stridsvagnar vid striderna vid den kinesiska farmen inför den israeliska kanalövergången. En annan brigadchef, Haim Erez, nedkämpade sex stridsvagnar och ett antal trupptransportfordon på ett avstånd av 1700 meter under tiden de jagade efter egyptiska luftvärnsmissiler. En bataljon nedkämpade 48 egyptiska stridsvagnar utan egna förluster vid en strid på västra sidan av kanalen. En av bataljonens stridsvagnar räknade själv in 12 nedkämpade motståndarvagnar.¹¹⁰ Den enskildes skicklighet genomsyrade hela organisationen från general till menig. Vetskapen om att soldaten bredvid var minst lika skicklig och att tillsammans kunde motståndaren besegras måste ha påverkat moralen starkt. Även om det inte sällan kan vara som att vandra längs en tunn linje av övermod.

4.3 Sammanfattning

Genom analysen går det att urskilja vissa likheter och skillnader fronterna emellan. Det mest särskiljande identifieras till *tolerans*. Analysen ger vid handen att toleransen verkar ha varit högre på Sinai-fronten mycket på grund av Sharon. Hans själviska och obstruerande beteende tilläts fortsätta så långt att hans överordnade till slut gav honom uppgifter för att slippa hantera honom mer, vilket kan ses som något anmärkningsvärt. På Golan-fronten var det ett större mått av givande och tagande uppåt och nedåt i befälskedjan. Likheterna var desto fler. Vid båda fronterna tillämpades *motanfall* över tid. Genom motanfallen gjorde israelerna allt för att återta initiativet. Två faktorer gjorde att framgångarna började återkomma. De kombinerade åter sina vapen samt satte eget läge i relation till motståndaren. *Initiativ* genomsyrade agerandet på båda fronter. Motanfallen kan ses som medlet i att återta initiativet och återfå kontroll på situationen. *Reserver* skapades kontinuerligt på fronterna för att bibehålla viss form av handlingsfrihet i uppkomna situationer.

¹⁰⁸ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 322-323.

¹⁰⁹ The Insight Team of the Sunday Times. *The Yom Kippur War*, s. 162-163.

¹¹⁰ Rabinovich. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, s. 415, 436, 452-453.

Terrängen skiljde sig fronterna emellan men utnyttjades rätt för att skapa dilemma för motståndaren både vad gällde eld och rörelse. Inte minst visade det sig ödesdigert för egyptierna när motanfallet över kanalen sattes in i gränsen mellan deras två arméer. På båda fronter underskattades *motståndaren* vilket kostade enorma förluster och riskerade nationen. Men motståndarna påverkade aldrig israelerna på djupet vilket gav dem kontinuerlig rörelsefrihet med reserver och förflyttningar. *Skickligheten* genomsyrade hela organisationen oaktat frontavsnitt. Skicklighet uppvisades över tid samt oberoende av befattning vilket i sin tur gjorde att israelerna kunde vinna huvuddelen av duellerna på slagfältet.

5. Resultat

5.1 Svar på frågeställningen

Syftet med uppsatsen har varit att förklara hur det kom sig att Israel lyckades återhämta efter den initiala överraskningen och vinna på Yom Kippur-krigets slagfält. Forskningsfrågan löd; *vilka faktorer och mekanismer ur Israels krigföringsförmåga kan förklara dess armés återhämtning och efterföljande vinster på slagfältet under Yom Kippur-kriget 1973?* Grundfrågan som författaren ställde till empirin var *verkar mekanism a i faktor b ha påverkat utfallet och på vilket sätt?* Inledningsvis illustreras svaret ur krigföringsförmågans perspektiv med dess faktorer dit de utvalda mekanismerna är kategoriserade. Därefter förklaras bilden med text för att tydliggöra faktorernas och mekanismernas växelverkan i relation till det unika utfallet.

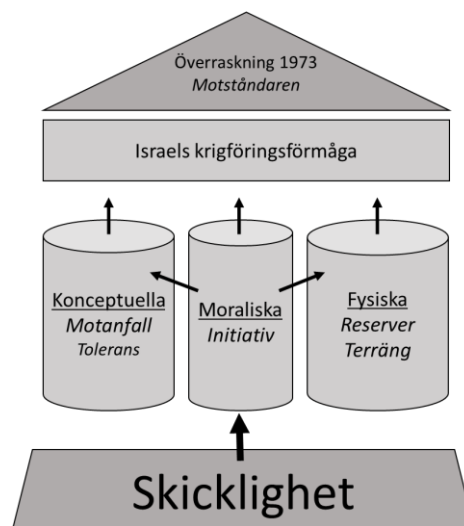

Bild 4: Resultat av analysen (författaren).

Israel blev nära nog totalt överraskade 1973. Detta berodde mångt och mycket på deras underskattning av motståndaren. Den avgörande mekanismen enligt författarens analys av empirin var israelernas skicklighet. Skicklighet tillhör den moraliska faktorn genom mod, utbildning och träning samt var grunden till att återhämtningen kunde påbörjas. Skickligheten drev den moraliska faktorn vidare genom initiativkraften hos individerna. Skicklighet låg också till grund för nyttjandet av den fysiska faktorns mekanismer. Reserver och terrängen nyttjades skickligt vilket gjorde att områden snabbt kunde domineras med eld och rörelse. Den konceptuella faktorn förkroppsligades genom initiativet till motanfallet som dess medel.

Toleransen var ingen avgörande mekanism i sig, förutom för Sharon som inte blev avsatt, men bidrog till lärandet. Motanfallen lyckades inte förrän israelerna återigen kombinerade sina vapen och satte in dem i relation till motståndarens läge. Samtliga tre av krigföringsförmågans faktorer spelade in i både återhämtningen och vinsten på slagfältet. Men det grundade sig i deras skicklighet och det var skickligheten som avgjorde utfallet, enligt uppsatsens författare. På detta sätt påverkade mekanismerna faktorerna och utfallet kan därmed sägas vara förklarade.

5.2 Slutsatser

Om inte den enskilda skickligheten hade varit dominerande inom de israeliska förbanden hade de inte vunnit på slagfältet. Det är tveksamt om de ens hade återhämtat efter den initiala överraskningen. Skickligheten gjorde att de vann duellerna vilket i sig stärkte moralen trots de enorma förlusterna. Efterhand skapades en känsla över att kriget inte var förlorat som Dayan trodde redan efter fyra dagar. Återhämtningen kunde påbörjas. Vinsterna på slagfältet blev fler och fler. Skickligheten i sig blev en styrkemultiplikator. Denna styrkemultiplikator visade sig bli en förmåga i sig själv. I synnerhet för den underlägsne försvararen som blev överraskad av en till synes övermäktig motståndare.

Israels förmåga att återhämta efter överraskningen på Sinai-fronten har i den tidigare forskningen kategoriserats som medioker, ur ett teknologisk och doktrinärt synsätt. Resultatet påvisar att återhämtningen påbörjades av en annan mekanism än de skikt Finkel bygger sin flexibilitetsteori på, nämligen skicklighet. Den gemensamma nämnaren mellan Finkel och Biddle är initiativet. Det ingår som en del i Finkels kognitiv- och ledningsflexibilitet samt är en förutsättning för ett effektivt taktiskt försvar enligt Biddle. I övrigt är det tillämpningen av det moderna systemet som gav mest effekt för israelerna på slagfältet. Det moderna systemet är komplext med komplicerade inneboende element vilka i sig kräver skicklighet i tillämpningen. I en teoretisk kontext räckte inte israelernas flexibilitet till 1973. Men det gjorde det moderna systemet.

6. Avslutande diskussion

6.1 Diskussion

Utgångspunkten i uppsatsen har varit det krigsvetenskapliga problemet att en aktör som inte lyckas återhämta efter en överraskning har en överhängande risk för att förlora. Detta i synnerhet om överraskningen fullföljs av motståndaren. Ett unikt exempel ur historien var Israels återhämtning 1973 som sedermera skiftades till deras fördel med deras vinster på slagfältet. Med den utfallsförklarande processpåring som analysteknik har starka slutsatser inom fallet kunnat dras och det förbryllande utfallet har kunnat förklaras. Förklaringen står i de initiala formativa momenten med den israeliska skickligheten som styrkemultiplikator. Synergieffekter skapades genom initiativet i den moraliska faktorn och vidare in i de konceptuella och fysiska faktorerna. Genom att använda reserver i rätt tid på rätt plats, fick motanfallen effekt hos motståndaren som till slut inte längre kunde vinna. Även om begränsningarna i metoden och valet av ett unikt fall begränsar generaliserbarheten för den stora populationen, kan slutsatserna ge lärdomar och konsekvenser för fortsatt forskning. Detta gäller i synnerhet specifika diskussioner kring mekanismerna som uppenbart fick en stat att enskilt undvika förlust.

Resultatet och slutsatserna kan leda till att det teoretiska ramverket ses som överflödigt då den avgörande mekanismen identifierades ur empirin. Inget kan vara mer fel. Teorin har skapat nödvändig stadga för dragna slutsatser samt ger ett avstamp i hur resultatet kan användas i den inomvetenskapliga diskursen. Finkels flexibilitetsteori är en grund för att kunna möta överraskning oavsett krigföringsmetoder. Även om hans teori brister i att sätta sig i relation till motståndaren eller beakta terrängen som en betydande faktor likt både Sun Zi och Liddell Hart påpekar, skapar den ett stadigt förhållningssätt till krigets osäkerheter som inte går att förneka. Förhållningsättet kan föras över till en begränsad doktrinär diskussion ur en svensk kontext.

Israel och Sverige har båda ett begränsat strategiskt djup. Sverige har Östersjön och Israel har Golanhöjderna. Båda stater har begränsat med resurser och bör undvika långvariga konflikter. Båda står utan allians, men har bilaterala avtal även om Sverige knappast kan sägas ha en stark lobby i USA som skulle kunna skapa praktiska politiska kraftåtgärder. Det står utan tvivel att Israel blev hjälpta av USA 1973 genom den luftburna försörjningen av vapen, ammunition och materiel vilken officiellt startades den 14:e oktober.

Även om det inte var en avgörande insats gjorde den att israelerna inte längre behövde tänka på materiella begränsningar. Hjälpen blev dock en bidragande orsak till att moralen stärktes.¹¹¹ För Sveriges del finns inga särskilda incitament i att andra nationer skulle hjälpa till vid en regional konflikt. Det finns troligtvis andra som får och behöver hjälpen före. Även om det inte var uppsatsens ambition att utvärdera hela kriget är detta ett exempel på strategins och taktikens täta växelverkan och dess effekter på slagfältet. Detta är rimligt att ta i beaktande vid utformning och tillämpning av militärstrategiskt koncept.

Däremot finns andra likheter att ta till vara på. Ländernas ledningsfilosofi utgår från uppdragstaktiken vilken i sig bygger på ansvarsfull frihet och initiativ i rätt riktning. Enligt gällande MSD förutses en uppdragstagare att ta initiativ då underlåtenheten att handla ofta blir en större belastning än val av felaktig metod. Rätt balanserade blir dessa egenskaper avgörande för den militära effekten¹¹² vilket i sin tur kan påverka moralen i att initiativet är återtagit. Exempelvis kan återuppbyggandet av Gotlands försvar¹¹³ samt återinförandet av tung kustrobot¹¹⁴ nämnas. Initiativ som dessa kan betyda mycket för moralen ur ett helhetsperspektiv. Drivkraften för initiativet underlättas av ett öppet förhållningssätt genom debatt, tolerans och ett lärande som tillåter misstag. MSD påbjuder en lärande kultur där en helhetsförståelse tillsammans med kritiskt tänkande ska uppmuntra till debatt och initiativtagande även om det kan vara friktionsskapande. Med Finkels första och fjärde skikt i åtanke kan toleransen och det systematiska lärandet ur ett svenskt perspektiv diskuteras då vissa ämnen och systematiseringar är mer känsliga och långdragna än vad de kanske borde vara. Detta kan exemplifieras med debatten om krigföringsförmågan¹¹⁵ och konstaterandet om arméns fortsatta brister i erfarenhetshantering¹¹⁶, oaktat rätt eller fel i sakfrågan.

¹¹¹ The Insight Team of the Sunday Times. *The Yom Kippur War*, s. 279-285, 300-303.

¹¹² Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin 2016*, s. 51-52.

¹¹³ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2016/09/tidigarelagd-etablering-pa-gotland/>, hämtad 20180223.

¹¹⁴ <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2016/11/tung-kustrobot-ater-i-forsvarsmakten/>, hämtad 20180223.

¹¹⁵ <https://www.dn.se/nyheter/sverige/ob-sparkar-hog-militar-efter-kritiskt-uttalande-om-forsvaret/>, hämtad 20180223.

¹¹⁶ Försvarsmakten – Markstridsskolan. *Arméns erfarenhetshantering*, Skövde: FM2015-6485:1, 20150427, s. 4.

Clausewitz definierar begreppet försvar som att parera en stöt och att dess kännetecken är väntan på att denna stöt ska inträffa.¹¹⁷ Vidare beskriver han det negativa syftet med försvaret att vidmakthålla, i jämförelse med anfallets positiva syfte att erövra. Även om försvaret har ett negativt laddat syfte ska försvarets fördelar med ägandet av terrängen alltid ställas i relation till motståndaren. Det ögonblick möjligheten att initiera ett motdrag uppfattas ska detta tas, vilket även Biddle anser genom att motanfallet är ett av huvudelementen i defensiva operationer. Således råder samsyn mellan det klassiska perspektivet och det moderna systemet och bekräftas bäst med följande citat.

Krig i form av försvar utgör således ingen given sköld utan en sköld, som skapas genom skickliga hugg.¹¹⁸

Clausewitz utgår från det positiva med anfallet liksom Biddles teori utgår från det avgörande slaget. Därav är det av vikt att dessa två balanseras vilket Finkel konstaterade att Israel inte hade lyckats med innan krigsutbrottet. Som empirin utvisade lyckades inte de stora israeliska motanfallet innan de hade lyckats balansera styrkorna i relation till motståndaren och terrängen. De lyckades först när både syrierna och egyptierna visade tecken på kulmination. Reserver sattes in i rätt terrängavschnitt vilket till slut framkallade de eftersökta genombrotten. MSD balanserar den offensiva verksamheten med att den ska nå ett avgörande på egna villkor då motståndaren når sin kulminationspunkt. Motanfallet blir ett viktigt medel.¹¹⁹ Ur ett svenskt perspektiv är denna diskussion en av de viktigare under de kommande åren då det är här det skiljer sig mellan de båda ländernas möjligheter – då och nu. I relation till landets storlek, antalet uppfyllda förband i reserven, begränsningarna i mobiliseringssystemet samt antalet direkt tillgängliga förband är det lätt att se svårigheterna i att dels kunna hantera ett överraskande anfall men framförallt att vinna på slagfältet.

En ytterligare utmaning för försvararen är om det avgörande slaget uteblir. Den moderna krigföringen innefattar fler och fler metoder¹²⁰ just för att undvika det avgörande slaget. Då står det moderna systemet fast utan möjlighet att utverka full effekt.

¹¹⁷ Clausewitz. *Om kriget*, s. 341.

¹¹⁸ Ibid, s. 341.

¹¹⁹ Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin 2016*, s. 28-29.

¹²⁰ Ibid, s. 37.

För Israels del räckte inte flexibiliteten 1973 då de hade dragit erfarenheterna från det tidigare kriget. I och med att motståndaren hade ändrat både teknik och modus, vilket israelerna inte hade tagit i beaktande, blev uppvaknandet hårt och skoningslöst. Enligt analysen visade det sig att det var skicklighet samt tillämpningen av det moderna systemet som skapade vinsterna på slagfältet. Men Sverige har inget nationellt krig att förhålla sig till utan bör vända perspektivet framåt för att kunna möta och återhämta efter de initiala aktionerna från motståndaren, oaktat krigföringsmetoder. Finkels teori kan vara en del i denna pusselbit även om den behöver kompletteras. För vem har mest vetskap om sig själv, sina begränsningar och sin egen terräng? Svaret måste bara sättas i relation till den bedömda miljön på slagfältet.

I och med denna diskussion anser uppsatsens författare att förståelsen för fenomenet har fördjupats inom ramen för generell reguljär krigföring i en nationell försvarsoperation på marken, om än i begränsad inom- och utomvetenskaplig omfattning.

6.2 Reflektion

Den stora bristen med uppsatsen är inte dess analys och resultat då en öppenhet och överrensstämmelse har eftersträvat genom operationaliseringen. Både analysen och resultatet kan ses som valida med möjlighet till replikerbarhet. Den stora bristen ligger i generaliserbarheten för den stora populationen då det enbart är ett fall som är analyserat, även om kriget innehöll två särskiljande frontavsnitt. Detta ger följdverkningar i slutsatserna och i hur generell diskussionen kan bli. Dock ger analystekniken med den utfallsförklarande processpåringarna starka slutsatser för det unika fallet, vilket ger möjligheter till lärdomar samt att en begränsad generalisering trots allt kan göras. I och med det pragmatiska förhållningssättet till det teoretiska ramverket med sin kompletterande funktion, kan faktorer identifieras både ur teori och ur empiri. Med de systematiska och icke-systematiska mekanismerna kan en godtagbar förklaring ges. Det är även här generaliserbarheten hittas. Den fallspecifika mekanismen skicklighet, som enligt uppsatsens författare startade den israeliska återhämtningen kan inte förbises. Dock anser författaren att den även är en systematisk mekanism vilken går att generalisera på fler fall. Detta gör att resultatet trots val av enbart ett fall stärks av den mycket lämpliga analystekniken. Detta i sin tur gör resultatet och slutsatserna trovärdiga och värda att replikeras då det har givit ett helhetsperspektiv till krigföringsförmågan. Uppsatsens författare välkomnar detta då resultatet inte sågs som självklart innan analysen påbörjades.

Innan reflektionen övergår till fortsatt forskning återgår uppsatsens författare till det klassiska perspektivet ur den tidigare forskningen. Det visar sig ofta att vägledning står att finnas inom detta perspektiv. Clausewitz skriver att två egenskaper är nödvändiga för militär genialitet. Ett intellekt som även i de mörkaste stunder bibehåller några glimtar av det inre ljus som leder till sanning, samt mod att följa detta svaga ljus varthän det än må leda.¹²¹ Inte för att uppsatsens författare skulle kalla israelerna för genier men Clausewitz kommer nära i att förklara militär skicklighet, som en del av den moraliska faktorn i krigföringsförmågan, vilket israelerna uppvisade i överflöd under oktober 1973. Skicklighet kan sägas vara när den ena partens förmåga i att hantera sig själv och sin utrustning i den specifika miljön kontinuerligt överträffar motståndarens förmåga. Detta i sin tur leder till att dueller vinnas över tid, oaktat om den är förutsedd eller oförutsedd. Författaren menar dock att militär skicklighet saknar en tydlig definition vilket leder vidare till den avslutande delen i uppsatsen.

6.3 Fortsatt forskning

Uppsatsens framskridande har givit ett antal uppslag på fortsatt forskning. Med den kritik som är given till de båda teorierna skulle en teoriutvecklande ambition vara lämplig, främst beträffande taktisk flexibilitet. Båda teorier är passande för det valda fallet men som tidigare nämnt behöver en bredare generalisering kunna göras för teoriutveckling. Dock kan processpårnig fortfarande användas, dock den teoriutvecklande kategorin.

Dock med anledning av det framkomna resultatet tillsammans med dess slutsatser skulle uppsatsens författare rekommendera att gå tillbaka till grunden. Detta innebär en begreppsanalys av militär skicklighet med teoriutvecklande ambition. Ett fall med identifierad skicklighet hos individer eller förband vilket ledde till att enskild förlust undveks eller att aktören vann. Begreppsanalysen kan avslutas med pilotstudie alternativt fler fall för att öka generaliserbarheten. Valet är beroende på undersökningens möjliga omfattning.

Den tidigare forskningen gav vid handen att överraskning kan ses som ett element i sig och därmed bli en styrkemultiplikator för angriparen. Likväl som detta måhända kan vara sant, hävdar uppsatsens författare grundat på resultatet av analysen att militär skicklighet likväl kan ses som en styrkemultiplikator. I synnerhet blir detta relevant att studera ur ett försvarsperspektiv samt i de fall försvararen kan ses som underlägsen med begränsade resurser. Försvaren behöver alltså en extra faktor för att inte enskilt förlora.

¹²¹ Clausewitz. *Om kriget*, s. 59.

I MSD nämns skicklighet inom ramen för strategisk skicklighet och att betydelsen av skicklighet består. Vad betyder det? Ingenstans i dokumentet som ska vara en ledstång för Försvarens krigsförband och chefer står det vad skicklighet är. Ändå består dess betydelse. Begreppet skicklighet är inte lätt att finna i militär litteratur.

Biddle som anser sitt moderna system vara komplext nämner inget om skicklighet. Jonathan House nämner inget om skicklighet i sin bok *The Roots of Blitzkrieg*. James Corum nämner inget om skicklighet i sin bok *Combined Arms Warfare*. Dessa böcker avhandlar komplexa system vilka rimligen kräver skicklighet för att kunna tillämpas. Inte heller Jim Storr i *The Human Face of War* eller Jörg Muth i *Command Culture* nämner skicklighet. Men är det något israelerna uppvisade, var det skicklighet.

De tre underlagen för seger är enligt Clausewitz överraskning, gynnsam terräng och anfall från flera håll¹²² vilket borde ha gett araberna större utdelning. Dock exploaterade de inte överraskningen fullt ut vilket gav israelerna möjlighet att återhämta. Israelerna å sin sida brast även de, då enligt Sun Zi fullständig seger endast kan nås genom självkännedom, kännedom om fienden samt förståelse för terrängens betydelse.¹²³ Deras hybris och underskattning av fienden kostade mycket men när de väl lärde sig och motanfallen sattes in i rätt terrängavschnitt kom segern på slagfältet.

Uppsatsens författare anser att liksom de tidlösa klassiska verken kommer att bestå, kommer militär skicklighet alltid vara relevant samt en avgörande faktor. Skickligheten som försvarets styrkemultiplikator kanske kan bidra till att vinna på slagfältet och inte bara till att enskilt undvika att förlora.

¹²² Clausewitz. *Om kriget*, s. 344.

¹²³ Beng et al. *Sun Zis krigskonst*, s. 87.

Litteratur och referensförteckning

Böcker

Adan, Avraham. *On the Banks of the Suez*, London: Arms and Armour Press, 1980.

Bar-Joseph, Uri. *The Watchmen Fell Asleep – The Surprise of the Yom Kippur War and Its Sources*, Albany: State University of New York, 2005.

Beach, Derek & Brun Pedersen, Rasmus. *Process-Tracing Methods Foundations and Guidelines*, Ann Arbor: University of Michigan, 2013.

Beng, Ooi Kee et al. *Sun Zis krigskonst*, Stockholm: Santérus Förlag, 2015.

Betts, Richard K. *Surprise Attack – Lessons for Defense Planning*, Washington D.C.: The Brookings Institution, 1982.

Biddle, Stephen. *Military Power – Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, Princeton: Princeton University Press, 2006.

Clausewitz, Carl von. *Om kriget*, Stockholm: Bonniers, 2006.

Dunstan, Simon. *Yom Kippur – Oktoberkriget 1973*, Hallstavik: Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, 2007.

Dupuy, Trevor. *Elusive Victory – The Arab-Israeli Wars 1947-1974*, London: Macdonald and Jane's Publisher Ltd, 1978.

Esaiasson, Peter et al. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4:e upplagan, Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2012.

Finkel, Meir. *On Flexibility – Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, Stanford: Stanford University Press, 2011.

Friedman, B.A. *On Tactics – a theory of victory in battle*, Annapolis: Naval Institute Press, 2017.

Kahalani, Avigdor. *The Heights of Courage – a Tank Leader's War on the Golan*, Westport: Praeger Publishers, 1992.

Liddell Hart, B. H. *Strategy*, London: Faber&Faber Ltd, 1967.

Palit, D.K. *Return to Sinai – The Arab-Israeli War 1973*, Salisbury: Compton Russel Ltd, 1974.

Rabinovich, Abraham. *The Yom Kippur War – The epic encounter that transformed the Middle East*, New York: Schocken Books, 2017.

Senge, Peter. *The Fifth Discipline Fieldbook - Strategies and Tools for Building a Learning Organization*, New York: Random House, 1994.

Smedberg, Marco. *Om stridens grunder – från Waterloo till kryssningsrobotar*, Stockholm: Page One Publishing AB, 1994.

The Insight Team of the Sunday Times. *The Yom Kippur War*, London: Andre Deutsch, 1975.

Yin, Robert K. *Fallstudier: design och genomförande*, Stockholm: Liber AB, 2006.

Rapporter, artiklar, andra källor

Cohen, Eliot A. "Stephen Biddle on Military Power", *Journal of Strategic Studies*, 28:3, 2005, s. 413-424.

Essberger, Michael. "Military Surprise and the Environment", *GeoJournal*, Vol 37, No. 2, 1995, s. 215-224.

Finkel, Meir. "Flexible Force Structure: A Flexibility Oriented Force Design and Development Process for Israel", *Israel Affairs*, 12:4, 2006, s. 789-800.

Försvarsmakten – Markstridsskolan. *Arméns erfarenhetshantering*. Skövde: FM2015-6485:1, 20150427.

Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin 2016*, Stockholm: Försvarsmakten, 2016.

Handel, Michael I. "Intelligence and the problem with strategic surprise", *Journal of Strategic Studies*, 7:3, 1984, s. 229-281.

Marcus, Raphael D. "Learning "Under Fire": Israel's improvised military adaptation to Hamas tunnel warfare", *Journal of Strategic Studies*, 2017, s. 1-27.

Palmgren, Anders. *Taktik*, Stockholm: Försvarshögskolan, version 2015-01-27.

Waard, Erik de et al. "Engaging environmental turbulence: drivers of organizational flexibility in the armed forces", *European Security*, 22:4, 2013, s. 576-594.

Elektroniska källor

Asher, Dani. <http://www.israeldefense.co.il/en/content/flexibility-meir-finkel>, 20150220, hämtad 20180105.

Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/nyheter/sverige/ob-sparkar-hog-militar-efter-kritiskt-uttalande-om-forsvaret/>, 20180128, hämtad 20180223.

Försvarsmakten. <http://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2016/09/tidigarelagd-etablering-pa-gotland/>, 20160914, hämtad 20180223.

Försvarsmakten. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2016/11/tung-kustrobot-ater-i-forsvarsmakten/>, 20161118, hämtad 20180223.